

TAMSOS GALYBĖ

arba

**„ĮKLIUVO NAGELIS —
PRAŽUVO IR PATS PAUKŠTELIS“**

5 veiksmų drama

*Aš gi sakau jums: kiekvienas, kuris
žiūri į moterį jos geisdamas, jau sve-
timoteriavo su ja savo širdyje.*

*Jeigu tavo gundo tavo dešinioji
akis, išlupk ją ir mesk šalin, nes ge-
riau, kad viena tavo kūno dalis žūtų,
negu kad visas kūnas būtų įmestas į
pragarą.*

Mato V. 28, 29.

PIRMASIS VEIKSMAS

PIRMOJO VEIKSMO VEIKEJAI

PIOTRAS — turtingas valstietis, 42-jų metų, antrą kartą vedęs, ligotas.

ANISJA — jo žmona, 32-jų metų, puošėiva.

AKULINA — Piotro duktė iš pirmosios santuokos, 16 metų, apykurtė, kvaiša.

ANIUTKA — antroji duktė, 10 metų.

NIKITA — jų samdinys, 25-rių metų, puošėiva.

AKIMAS — Nikitos tėvas, 50 metų, menkos išvaizdos, dievo-baimingas valstietis.

MATRIONA — jo žmona, 50 metų.

MARINA — mergina našlaitė, 22-jų metų.

Veiksmas vyksta rudenį dideliame kaime. Scena vaizduoja erdvią Piotro pirkį. Piotras sėdi ant suolo, taiso pavalkus. Anisja ir Akulina verpia

PIRMOJI SCENA

Piotras, Anisja ir Akulina. Pastarosios dviem balsais dainuoja

Piotras (*dairosi pro langą*). Vėl arklių nėra. Ir nepamatysi, kaip užmuš kumeliuką. Mikita, a Mikita! Apkurti! (*Isiklauso. Moterims*) Liaukitės jūs, nieko negirdėt.

Nikitos balsas (*iš kiemo*). Ko?

Piotras. Suvaryk arklius.

Nikitos balsas. Suvarysiu, palauk.

Piotras (*linguodamas galva*). Jau tie samdiniai! Būčiau sveikas, nieku būdu nelaikyčiau... Vienas vargas su jais... (*Keliasi ir vėl sėdasi*) Mikit! Neprisishauks. Eikite kuri judviejų, ar ką. Akulina, eik, suvaryk.

Akulina. Ar arklius?

Piotras. O tai ką gi?

Akulina. Tuoju. (*Išeina*)

ANTROJI SCENA

Piotras ir Anisja

Piotras. Na ir dykūnas vaikinai, jokio stropumo. Kol jis prisiruoš, kol ką.

Anisja. Pats tu tai labai vikrus, nuo krosnies ant suolo. Tik iš kitų reikalaut.

Piotras. Iš jūsų nereikalaus, tai po metų namų nebepažinsi. Oi, žmonės!

Anisja. Dešimt darbų užkrauni ir dar bariesi. Ant krosnies gulint bepigu įsakinėti.

Piotras (*atsidusdamas*). Ak, jei ne toji liga, nė vienos dienos nebelaikyčiau.

Už scenos Akulinos balsas: „Pse, pse, pse...“
Girdėti, kaip žvengia kumeliukas ir pro vartus bėga arkliai. Vartai girgžda

Jo visas darbas — plepėti. Tikrai, nebelaikyčiau.

Anisja (*pamėgdžiodama*). Nebelaikyčiau... Pirmiau tu pats padirbėtum, tada galėtum kalbėti.

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir Akulina

Akulina (*jeina*). Vos suvariau. Vis tas palšasis...

Piotras. Kurgi Mikita?

Akulina. Ar Mikita? Gatvėje stovi.

Piotras. Ko gi jis stovi?

Akulina. Ko stovi? Stovi už kampo, šnekasi.

Piotras. Ji niekada nepasakys kaip reikiant. Su kuo gi šnekasi?

Akulina (*nenugirdusi*). Ką?

Piotras numoja į Akuliną ranka; ji sėdasi prie verpimo

KETVIRTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka

Aniutka (*įbėga. Motinai*). Pas Mikitą tėvas su motina atėjo. Namu atsiima, kaip mane gyvą matai.

Anisja. Meluoja?

Aniutka. Teisybė! Kaip mane gyvą matai. (*Juokiasi*) Man pro šalį einant Mikita ir sako: lik sveika, sako, dabar, Ana Petrovna. Ateik į mano vestuves pašokti. Aš, sako, išeinu iš jūsų. O pats juokiasi.

Anisja (*vyrai*). Nelabai tu jam reikalingas. Štai jis ir pats pasirengęs išeiti... O tu dar: „Išvysiu“...

Piotras. Ir tegu eina; argi nerasiu kitų?

Anisja. O rankpinigiai?..

Aniutka prieina prie durų, klausosi, ką kalba, ir nueina

PENKTOJI SCENA

Anisja, Piotras ir Akulina

Piotras (*niaukiasi*). Už rankpinigius, jei kaip, vasarą atidirbs.

A n i s j a. Taip, tu džiaugies, kad gali atleisti, — tau kad tik valgytojų mažiau. O aš per žiemą turėsiu daužytis viena, kaip koks arklys. Mergiotė nelabai linkusi į darbą, o tu ant krosnies drybsosi. Žinau aš tave.

P i o t r a s. Dar nieko nežinai, kam čia tuščiai liežuviu malti.

A n i s j a. Pilnas kiemas galvijų. Karvės nepardavei ir visas avis žiemai palikai, pašaro ir vandens nespėsi vilkti, — o darbininką atleisti nori. Nedirbsiu aš vyriško darbo! Atsigulsiu kaip tu pats štai ant krosnies — teprasmenga viskas; kaip nori, taip ir daryk.

P i o t r a s (*Akulina*). Eik liuobtis, ar ką, — jau laikas.

A k u l i n a. Liuobtis? Na, ką gi... (*Velkasi durtinę ir ima virvę*)

A n i s j a. Nebedirbsiu aš tau, — užteks, — nebedirbsiu. Pats dirbk.

P i o t r a s. Liaukis. Ko įniršai? Nelyginant avis kvaišulio pagauta.

A n i s j a. Pats tu pasiutęs šuo! Nei darbo iš tavęs, nei džiaugsmo. Tik grauži kaip koks kirminas. Kaip koks šuo, iš tikrųjų.

P i o t r a s (*nusispiauna ir apsirengia*). Tpfu, kad tavel! Atleisk, viešpatie! Nueisiu, sužinosiu, kaip ten iš tikrųjų. (*Išeina*)

A n i s j a (*įkandin*). Supuvęs velnias, ilganosis!

SESTOJI SCENA

A n i s j a ir A k u l i n a

A k u l i n a. Už ką tu tėtį plūsti?

A n i s j a. Kas tau rūpi, kvaile. Tylėk.

A k u l i n a (*prieina prie durų*). Žinau, ko plūsti. Pati kvaila, kale tu. Nebijau aš tavęs.

Anisja. Pažauk tu man! (*Pašoksta ir ieško, kuo galėtų smogti*) Pagaikščiu kad pertvosiu.

Akulina (*atsidariusi duris*). Kale tu, velnias, štai kas tu! Velnias, kalė, kalė, velnias! (*Išbėga*)

SEPTINTOJI SCENA

Anisja viena

Anisja (*susimąsto*). Į vestuves, girdi, ateik. Ką gi jie čia sugalvojo? Apvesdinti? Žiūrėk, Mikitka: jei tai tavo užmačios, aš taip padarysiu... Negaliu aš be jo gyventi. Neleisiu aš jo.

AŠTUNTOJI SCENA

Anisja ir Nikita

Nikita (*įeina dairydamasis. Matydamas, kad Anisja viena, greit prieina prie jos. Pašnibždom*). Blogai, bandėli tu mano. Atvažiavo tėvas, atsiimti nori, — namo liepia eiti. Apvesdinsim, sako, tave, ir gyvenk namie.

Anisja. Ką gi, vesk. Kas man?

Nikita. Še tai tau. Aš galvoju, kaip čia geriau reikalą aptarti, o ji mat kaip: vesti liepia. Ko gi taip? (*Pamerkia*) Argi pamiršai?..

Anisja. Ir vesk, labai čia man reikia... .

Nikita. Bet ko gi tu purkštauji? Žiūrėk, ir paglostyti nesiduoda... Kodėl taip?

Anisja. Todėl, kad mesti nori... O jei nori mesti, tai ir man tavęs nereikia. Štai tau ir viskas!

Nikita. Gana jau, Anisja, gana. Argi aš noriu tave užmiršti? Niekuomet. Nemesiu tavęs visiškai, ne. Aš taip galvoju: kad ir apvesdins, bet vėl pas tave sugrįšiu; kad tik namo nepasiimtų.

Anisja. Labai tu man reikalingas vedęs.

Nikita. Bet kaipgi, balandėli tu mano, — tėvo valiai juk nepasipriešinsi.

Anisja. Tėvui tik kaltę verti, o užnačios — tavo paties. Seniai tu meilikaujiesi su ta savo terla, su Marinka. Tai ji tau įkalbėjo. Ne veltui anądien buvo atbėgusi.

Nikita. Marinka? Labai ji man reikalinga!.. Maža jų karstosi!

Anisja. Ko gi tėvas atvažiavo? Tu liepei! Apgaudinėjai tu!.. (*Verkia*)

Nikita. Anisja! ar tu tiki dievą, ar ne? Aš to nė sapne nesapnavau. Nieko nežinau, nieko nemačiau. Vis tai mano senis savo galva sumanė.

Anisja. Jei pats nenorėsi, tai negi kas varu privers?

Nikita. Galvoju, kad tėvų valiai negalima priešintis. O nesinori...

Anisja. Tai spirkis, ir gana.

Nikita. Spyrėsi vienas toks, tai jam valsčiuje taip įkrėtė... Labai paprastai. Šito taip pat nesinori. Sako — ne kas...

Anisja. Liaukis juokavęs. Klausyk, Mikita: jeigu tu vesi Marinką, aš nežinau, ką sau padarysiu... Nusizudysi! Nusidėjau aš, santuoką sulaužiau, tačiau nebegrąžinsi. Bet jei tik tu išeisi, aš taip padarysiu...

Nikita. Kam gi man eiti? Jei aš būčiau norėjęs išeiti, seniai būčiau išėjęs. Andai Ivanas Semionyčius jau kaip kalbino mane eiti pas jį už vežėją... O koks gyvenimas! Tačiau nėjau. Mat, aš galvoju, kad kiekvienam esu geras. Jei tu manęs nemylėtum, tada kitas reikalas.

Anisja. Tai ir atsimink. Senis ne šiandien — ryt mirs, manau, — visų nuodėmių atsikratysim. Susituoksim, būsi šeimininkas.

Nikita. Et, kam čia spėlioti. Man kas? Aš dirbu, stengiuos, kaip sau. Mane ir šeimininkas myli, ir jo bo-

ba, vadinasi, myli. O kad bobos mane myli, tai aš dėl to nekaltas, — labai paprastai.

Anisja. Ar mylėsi mane?

Nikita (*apkabina*). Štai kaip! Įlindai tu į mano sielą...

DEVINTOJI SCENA

Tie patys ir Matriona (įeina, ilgai žegnojasi prieš paveikslus; Nikita ir Anisja pasitraukia vienas nuo kito)

Matriona. O aš ką mačiau — nemačiau, ką nugirdau — negirdėjau. Su bobele pažaidei, — ką gi? Ir veršelis, žinai, ir tas žaidžia. Ko čia nepažaišti? — jaunystė. O tavęs, sūneli, šeimnininkas kieme klausia.

Nikita. Aš kirvio užėjau.

Matriona. Žinau, žinau, mielasis, kokio kirvio. Tas kirvis vis šalia bobų.

Nikita (*pasilenkia, ima kirvį*). Ką gi, motule, negi iš tikrųjų apvesdinti mane rengiatės? Aš galvoju, kad visiškai be reikalo. O ir man nesinori.

Matriona. Vai! Balandėli, kam vesdinti? Gyvenk ir gyvuok. Tai vis senio išmonės. Eik, mielasis, mes ir be tavęs visus reikalus aptarsime.

Nikita. Keista, iš tikrųjų: tai apvesdinti, tai vėl ne. Visiškai nieko nesuprantu. (*Išeina*)

DEŠIMTOJI SCENA

Anisja ir Matriona

Anisja. Ką gi, tetulyte Matriona, negi iš tikrųjų apvesdinti norite?

Matriona. Kaip apvesdinti, uogele? Žinai, kokie mūsų ištekliai? Taipsau, tuščiai mano seniokas plepa: apvesdinti ir apvesdinti. Bet tai ne jo protui. Nuo avių arkliai, žinai, nebėga, iš gero gero neieškoma, — taip ir

šitas reikalias. Argi aš nematau (*pamerkia*), į ką viskas linksta.

A n i s j a. Kam gi man, tetulyte Matriona, slėptis nuo tavęs. Tu viską žinai. Nusidėjau aš, pamilau tavo sūnų.

M a t r i o n a. Na, naujieną pasakė. O tetulytė Matriona nė nežinojo. Ei, mergele, tetulė Matriona vėtyta ir mėtyta. Aš tau pasakysiu, uogele: tetulė Matriona ir žemėse aršino gilumoje mato. Viską žinau, uogele! Žinau, kodėl jaunoms boboms migdomųjų miltelių reikia. Atnešiau. (*Atriša skaros mazgelį, išima į popierių suvyniotus miltelius*) Kas reikia — matau, o ko nereikia — tai nei žinot nežinau, nei matyt nematau. Ir tetulė Matriona jauna buvo. Ir su savo kvailiu, žinai, reikėjo mokėt gyventi. Visas 77 gudrybes moku. Matau, uogele, nukeipo, nuguro tavo senis. Su kuo jau begyventi? Šakėmis jį smeik, ir tai kraujas nebėgs. Žiūrėk, pavasarį ir palaidosi. Ką nors juk reikia įsileisti į namus. O mano sūnelis argi ne vyras? Ne blogesnis už kitus. Kokia gi man nauda sūnų nuo gero dalyko varyti? Negi aš savo vaikui priešas?

A n i s j a. Kad tik jis iš mūsų neišeitų.

M a t r i o n a. Neišeis, kregždute. Visa tai viena kvailystė. Mano senį žinai. Proto jis ne kokio, o kartais kad įsikals ką sau į galvą — ir su kuolu neišmuši.

A n i s j a. Iš kurgi visas tas reikalias kilo?

M a t r i o n a. Ogi matai, uogele, — vaikas, pati žinai, kaip prie bobų linkęs, be to, ir gražus, nėra ko sakyti. Na, gyveno jis, žinai, prie geležinkelio, o ten pas juos našlaitė mergiotė už virėją buvo. Na ir ėmė ta mergiotė lipti prie jo.

A n i s j a. Marinka?

M a t r i o n a. Ta pati, paralius ją trenktų. Na, ar buvo kas nors, ar ne, bet sužinojo apie tai mano senis. Iš žmonių, ar ji pati jam pasiskundė!..

Anisja. Kokia gi drąsi, niekšė!

Matriona. Taigi ir sukrito mano avigalvis: apvesdinsim, girdi, ir apvesdinsim, nuodėmę nuplausim. Gražinsim, sako, vaikina į namus ir apvesdinsim. Kalbėjau visaip. Kur tau! Na, manau, gerai. Kitaip viską pakreipsiu. Juos, kvailius, uogele, vis kaip nors vilioti reikia. Apsimeti, kad sutinki, o kai tik prie reikalo prieina, tuoj savaip ir pakreipi. Boba, matai, kol nuo krosnies nulipa, 77 kartus viską pergálvoja, tai kur jam iki to. Ką gi, sakau, seneliuk, dalykas geras. Tik pagalvoti reikia. Eikim, sakau, pas sūnų ir pasitarsime su Piotru Ignatyčium. Ką jis pasakys? Tai ir atėjome.

Anisja. Oi, tetulyte, kaipgi taip? O jei tėvas lieps?

Matriona. Lieps? Jo liepimas nueis šuniui ant uodegos. Jau tu nebijok, to nebus, aš tuoj su tavo seniu visus reikalus persijosiu, praskiesiu, nieko nebeliks. Aš ir ėjau su juo tik šiaipsau. Kaipgi — sūnelis laimėj gyvena, laimės laukia, o aš jam šliundrą piršiu? Ką gi, ar aš kvaila, ar ką?

Anisja. Ji, Marinka, ir čionai pas jį lakstė. Ar tikėsi, tetulyte, kai man pasakė, kad jį apvesdins, tai kaip peiliu į širdį dūrė. Manau sau, myli jis ją.

Matriona. Eik, uogele! Ką gi, ar jis kvailys, ar ką? Mylės jis benamę valkatą. Mikiška, žinai, taip pat protingas vaikinąs. Jis žino, ką mylėti. O tu, uogele, neabejok. Neatimsim jo iš čia, ne. Ir neapvesdinsim. O pinigėliais palenkė jį, ir tegul gyvena.

Anisja. Rodos, kad išėitų Mikita, tai ir pati ne-gyvenčiau.

Matriona. Jaunystė. Ar tai lengva! Boba tu pačiam stiprume, su tokiu džiūsna gyventi...

Anisja. Ar patikėsi, tetule, įgriso, jau įgriso man tas mano ilganosis šuo, kad neberegėtų jo mano akys.

Matriona. Taip, toks jau reikalas. Klausyk. (*Pašnibždom, apsidairydama*) Buvau aš, žinai, pas tą se-

niuką miltelių, — jis man dvi saujas jų sutaisęs davė. Žiūrėk. Tai, girdi, migdantieji milteliai. Duok, sako, vieną — toks miegas apims, kad nors laipioj juo. O šitie, sako, tokie vaistai, jeigu, sako, duosi gerti — nebus jokio kvapo, o veikimas — nepaprastas. Septyniems kartams, sako, po žiupsnelį. Iki septynių kartų, sako, tegu duoda. Ir laisvė, girdi, jai greit išauš.

Anisja. O-o-o... Kas gi tai?

Matriona. Žymių, sako, jokių. Rublinę paėmė. Pigiau, sako, negalima. Todėl, kad įgyti juos taip pat nelengva. Aš savuosius, uogele, atidaviau. Manau — paims, nepaims — Michailovnai nunešiu.

Anisja. O-o! Gal kas bloga nuo jų gali būti?

Matriona. Kas čia gali būti blogo, uogele. Jei tavo vyras būtų kaip vyras, o dabar vos tik pakruta. Negyvens jis ilgai. Daug tokių būva.

Anisja. Oi, vargšė mano galvelė! Bijau aš, tetule, kad kas bloga neatsitiktų. Ne, į ką tai panašu?

Matriona. Galima ir atgal nunešti.

Anisja. Ką gi — juos, kaip ir anuos, vandeny ištirpyti?

Matriona. Arbatoj, sako, geriau. Nieko, sako, nežymu, nei kvapo jokio, nieko. Taip pat protingas žmogus.

Anisja (*paima miltelius*). Oi, vargšė mano galvelė. Argi aš ryžčiausi tokiems dalykams, jei ne katorgiškas gyvenimas.

Matriona. O rublinės tai nepamiršk, aš žadėjau seniukui nunešti. Taip pat rūpinasi.

Anisja. Tai jau. (*Eina prie skrynios ir paslepia miltelius*)

Matriona. O tu, uogele, giliau paslėpk, kad žmonės nepastebėtų. O jei kas, dieve saugok, paliestų, tai nuo tarakonų, girdi. (*Pasiima rublinę*) Tinka ir tarakonams naikinti... (*Nutyla*)

VIENUOLIKTOJI SCENA

*Tos pačios, Piotras ir Akimas. Akimas įeina,
žegnojasi prieš paveikslus*

Piotras (įeina ir sėdasi). Tai kaipgi, dėde Akimai?

Akimas. Kaip geriau, Ignatyčiau, kaip geriau... Sakau, kad neatsitiktų kas. Išdykavimas, vadinasi. Norėtusi, taigis... prie reikalo, vadinasi, norėtusi vaikiną. O jei tu, vadinasi, taigis, galima ir taigis. Kaip geriau...

Piotras. Gerai, gerai. Sėskis, pašnekėsim.

Akimas sėdasi

Ką gi? Apvesdinti nori?

Matriona. Su apvesdinimu ir palaukti galima, Piotrai Ignatyčiau. Mūsų vargą pats žinai, Ignatyčiau. Kur čia bevesdinsi? Patys vos gyvi vaikštom. Kur čia bevesdinsi!..

Piotras. Spręskite, kaip geriau.

Matriona. Su apvesdinimu nėra ko skubėti. Tai toks reikalas. Ne avietė, nenudžius.

Piotras. Ką gi, apvesdinkit — reikalas geras.

Akimas. Norėtusi, vadinasi, taigis... Dėl to, kad man, vadinasi... taigis, darbelis mieste, darbelis pasi-taikė, pelningas, vadinasi...

Matriona. Na jau darbas! Duobes valyti. Aną-dien grįžo, tai vėmiau, vėmiau, tpfu!

Akimas. Tikrai, iš pradžių jis lyg ir, taigis, tren-kia, vadinasi, kvapas, o kai pripranti — nieko, tas pats, kas srutos, ir, vadinasi, taigis, pelninga. O kad kvapas, va-dinas, taigis... tai tokiems kaip mes dėl to raukytis nederą. Drabužius taip pat galima keisti. Norėtusi, va-dinas, Mikitką namie turėti. Tegul pasirodo, ko vertas, vadinasi. Jis tegul namie pasirodo, o jau aš, taigis, mieste...

Piotras. Nori sūnų namie palikti, tas gerai. Bet kaip su paimtais pinigais?

A k i m a s. Tai teisingai, teisingai, Ignatyčiau, čia pasakei, vadinasi, taigis, teisingai, nes kad parsisamdė, parsidavė — tai tegu bus iki galo, vadinasi, o va tik tai norime, taigis, apvesdinti; laikinai, vadinasi, paleisk, jei ką.

P i o t r a s. Ką gi, tai galima.

M a t r i o n a. Bet mes dar nesutarėme. Aš prieš tave, Piotrai Ignatyčiau, kaip prieš dievą būsiu atvira. Išspręsk tu mudviejų su seniu ginčą. Įsikalė sau į galvą — apvesdinsiu ir apvesdinsiu. O su kuo apvesdinti, tu paklausk! Kad nuotaka būtų kaip reikiant, negi aš būčiau priešas savo vaikui, o čia merga su yda. . .

A k i m a s. O čia tai jau be reikalo. Be reikalo, taigis, apkalbi merginą. Be reikalo. Todėl, kad jai, šitai merginai, skriaudą mano sūnus padarė: skriauda, vadinasi, yra. Merginai, vadinasi.

P i o t r a s. Kokia skriauda?

A k i m a s. Išeina, vadinasi, taigis, su mano sūnum Nikitka. Su Nikitka, vadinasi, taigis.

M a t r i o n a. Tu liaukis kalbėjęs, mano liežuvis lankstesnis, leisk man pasakyti. Prieš ateidamas pas tave, tas mūsų vaikiną gyveno, pats žinai, prie geležinkelio. Ir prisikabino ten prie jo merga, tokia, žinai, puskvailė, Marinka vardu, — už virėją pas juos artelėj buvo. Tad štai skundžiasi ji, toji merga, mūsų sūnum, kad maždaug jis, Mikita, ją prigavęs.

P i o t r a s. Tai negerai.

M a t r i o n a. Bet ji pati pasileidusi, visur trankosi. Tikra šliundra.

A k i m a s. Vėl tu, vadinasi, sene, ne taigis, ir vis tu ne taigis, vis, vadinasi, ne taigis. . .

M a t r i o n a. Štai tiek to mano erelio ir šnekos — taigis, taigis, o kas tas taigis — ir pats nežino. Tu, Piotrai Ignatyčiau, ne manęs, o žmonių paklausk apie mergą, kiekvienas tą patį pasakys. Tai valkata benamė.

Piotras (*Akimui*). Ką gi, dėde Akimai, jei toks reikalas, tai nėra ko vesdinti. Juk ne vyža, nuo kojos nenumausi, kad ir marčią.

Akimas (*įsitarščiuodamas*). Apkalbi, sene, vadinasi, merginą, taigis, apkalbi. Mergina, taigis, labai gera, labai gera mergina, vadinasi, gaila man, gaila, vadinasi, merginos.

Matriona. Jau tikra Maremjano šventoji, už visą pasaulį kenčia, o patys namie neėdę sėdi. Gaila mergos, o sūnaus negaila. Užsikark ją sau ant sprando ir vaikščiok su ja. Užteks niekus taukšti.

Akimas. Ne, ne niekai.

Matriona. Bet tu neužbėk už akių, leisk man pasakyti.

Akimas (*pertraukia*). Ne, ne niekai. Vadinasi, tu savaip kreipi, — apie merginą ir apie save, — tu savaip kreipi, kaip tau geriau, o dievas, vadinasi, taigis, savaip pakreips. Taip ir čia.

Matriona. Ak, su tavim kalbėdamas tik liežuvi varginsi.

Akimas. Mergina darbšti, vikri, ir, vadinasi, taigis, aplink save... vadinasi. O pagal mūsų neturtą mums ir, taipgi, tinka, vadinasi: ir vestuvės nebrangiai atsi-eis. O svarbiausia — mergina nuskriausta, vadinasi, taigis, našlaitė, štai kas, — mergina. Skriauda.

Matriona. Kiekviena tą patį sako...

Anisja. Tu, dėde Akimai, daugiau klausyk tokių kaip mes, moteris. Jos tau papasakos!

Akimas. O dievas, sakau, dievas! Argi ji ne žmogus, toji mergina? Vadinasi, dievui, taigis, ji žmogus. O tu kaip manai?

Matriona. Na, ir pradėjo dainą be galo...

Piotras. O štai ką, dėde Akimai, toms mergoms juk taip pat tikėt negalima. Vaikinas gyvas gi. Juk jis

čia pat. Reikia pašaukti ir paklausti, ar teisybė? Jis nemeluos — savo sielos nežudys. Pašaukite vaikina!

Anisja pakyla

Pasakyk, tėvas šaukia.

A n i s j a išeina

DVYLIKTOJI SCENA

Tie patys be Anisjos

M a t r i o n a. Štai ir nusprendei, mielas, kaip vandeniui perliejai; tegu pats vaikinys pasakys. Juk šiais laikais jėga apvesdinti taip pat neleidžiama. Reikia ir vaikino atsiklausti. Nieku būdu jis nenorės jos vesti, gėdos sau daryti. Pagal mano protą, tegu pas tavo gyvena, tegu tarnauja. Ir vasarai neatimsim, jei reikės, sau pasisamdysim. O tu mums dešimtrublę duok, tegu gyvena.

P i o t r a s. Apie tai paskui pakalbėsime, iš eilės reikia. Vieną baik, tada kitą pradėk.

A k i m a s. Aš, vadinas, todėl sakau, Piotrui Ignatyčiau, kad, vadinas, taigis, pasitaikydavo. Stengiesi, vadinas, kaip geriau sau, o apie dievą, taigis, ir pamiršti; manai, geriau išeis... O kai pažvelgi, žiūrėk, pats save apsispiaudęs, vadinas; galvojai, kad geriau, o daug blogiau be dievo.

P i o t r a s. Žinomas dalykas! dievo nereikia užmiršti.

A k i m a s. Žiūrėk, išeina blogiau, o kai pagal įstatymą ir pagal dievo įsakymą, vis kažkaip, taigis, tau linksmiau. Labiau vilioja, vadinas. Taip ir galvojau, vadinas, apvesdinsiu, vadinas, atitrauksiu vaikina nuo nuodėmės; jis namie, vadinas, taigis, kaip pridera, o aš, vadinas, taigis, mieste pasirūpinsiu. Darbelis neblogas. Pelningas. Kaip dievas prisakė, vadinas, taigis, ir ge-

riau. Našlaitė gi. Pavyzdžiui, vasarą malkų iš ūkvaizdžio tokiu pat būdu pasiėmė. Galvojom apgauti. Ūkvaizdį apgavom, o dievo, vadinasi, taigis, neapgavome, na, ir to...

TRYLIKTOJI SCENA

Tie patys, Nikita ir Aniuška

Nikita. Šaukėte? (*Sėdasi, išsitraukia tabokinę*)

Piotras (*tyliai, priekaištingai*). Ką gi tu, ar tvarkos nežinai. Su tavim tėvas kalbės, o tu už tabokinės ir sėdiesi. Eikš čionai, stokis!

Nikita atsistoja prie stalo, nesivaržydamas atsiremia į jį alkūnėmis ir šypsosi

Akimas. Išėina, vadinasi, taigis, pavyzdžiui, prieš tave, Mikiška, skundas, skundas, vadinasi.

Nikita. Kieno skundas?

Akimas. Skundas? Merginos, našlaitės, vadinasi, skundas. Jos, vadinasi, skundas prieš tave, Marinos, tošios, vadinasi.

Nikita (*šaipydamasis*). Keista iš tikrųjų. Koks gi tai skundas? Kas gi tau sakė: ji, ką?

Akimas. Aš dabar, taigis, tave klausiu, o tu, vadinasi, taigis, privalai atsakyti. Susirišai tu su mergina, vadinasi, tai yra susirišai tu su ja, vadinasi?

Nikita. Nesuprantu pagaliau, ko klausiate.

Akimas. Vadinasi, kvailysčių, taigis, kvailysčių, vadinasi, buvo su ja kvailysčių, vadinasi?

Nikita. Maža kas buvo. Su virėja iš nuobodumo ir pajuokausi, ir armonika pagrosi, o ji pašoks. Kokios dar kvailystės?

Piotras. Tu, Mikita, neišsisukinėk, o į viską, ko klausia tėvas, atsakyk aiškiai.

Akimas (*iškilmingai*). Mikita! Nuo žmonių paslėpsi, o nuo dievo nepaslėpsi. Tu, Mikita, vadinasi, taigis,

galvok, nedrįsk meluoti! Našlaitė ji, vadinasi, nuskriausti galima. Našlaitė, vadinasi. Tu kalbėk, kas reikia.

Nikita. Bet ką, kalbėti čia nėra ko. Viską galutinai ir sakau, todėl ir kalbėti nėra ko. (*Isikarščiau*) Ko tik neprišneka ji. Kalbėk, ką nori, kaip apie mirusį. Kodėl gi ji apie Fedką Mikiškiną nieko nesako? O tai ką gi, šiais laikais, vadinasi, nė pajuokauti negalima? O jai kalbėti galima.

Akimas. Oi, Mikiška, žiūrėk! Neteisybė aikštėn išeis. Buvo, ar nebuvo?

Nikita (*i šalį*). Mat, prikibo, iš tikrųjų. (*Akimui*) Sakau, kad nieko nežinau. Nieko man su ja nebuvo. (*Piktai*) Štai persižegnosiu — kad nuo šio stalo nenuėičiau. (*Zegnojasi*) Ničnieko nežinau. (*Tyla. Nikita kalba dar karščiau*) Kodėl gi jūs mane apvesdinti su ja sumanėt? Iš tikrųjų, tiesiog skandalas. Dabar tokių teisių nėra, kad būtų galima jėga apvesdinti. Labai paprastai. Ir pasidievogojau gi aš, kad ničnieko nežinau.

Matriona (*puola vyrą*). Taigi, kvaila tavo, mulkio, makaulė; ką priplepės jam, jis viskuo ir tiki. Tik be reikalo vaikiną sukonfūzinai. Geriau, kaip gyveno, taip tegu ir gyvena pas šeimininką. Šeimininkas mums dabar dešimtrublę reikalams duos. O ateis laikas, ir apvesdinsim.

Piotras. Na, kaipgi, dėde Akimai?

Akimas (*čepsi liežuviu; sūnui*). Žiūrėk, Mikita, skriaudos ašara, taigis, pro šalį nenurieda, o vis, taigis, ant žmogaus galvos. Žiūrėk, kad kas nors.

Nikita. Ką čia žiūrėt, tu pats žiūrėk. (*Sėdasi*)

Aniutka. Reikia mamutei pasakyti. (*Išbėga*)

KETURIOLIKTOJI SCENA

Piotras, Akimas, Matriona ir Nikita

Matriona (*Piotrui*). Taip tat visada, Piotrui Ignatyčiau. Nenuorama jis tikras, įsikals ką į galvą, niekaip

neišmuši; tik be reikalo tave sugaišinom. Kaip gyveno vaikinai, taip tegu ir gyvena. Laikyk vaikiną — jis tavo tarnas.

Piotras. Tai kaipgi, dėde Akimai?

Akimas. Ką gi, aš, taigis, vaikinui valios nevaržau, kad tik ne, taigis. Norėjosi, vadinasi, taigis...

Matriona. Pats nežinai, ką painioji. Tegu gyvena, kaip gyvenęs. Vaikinui ir pačiam išeiti nesinori. O ir kam jis mums, vieni patys susitvarkysim.

Piotras. Viena, dėde Akimai, turiu pasakyti: jei tu jį vasarai atsiimsi, žiemai jis man nereikalingas. Jei jau bus, tegu būva ištisus metus.

Matriona. Metams ir apsiims. Mes namie, per darbymetę, jei kaip, pasisamdysim, o vaikinai tebūva, o tu mums dabar dešimtrublę.

Piotras. Tai ką gi, dar metams?

Akimas (*atsidūsta*). Ką gi, matyt jau, taigis, jei taip, vadinasi, matyt jau, taigis.

Matriona. Vėl metams, nuo Mitrijaus šeštadienio. Alga tu nenuskriausi, o dešimtrublę duok dabar. Išva-duok tu mus. (*Pakyla ir nusilenkia*)

PENKIOLIKTOJI SCENA

Tie patys, Anisja ir Aniuška. Anisja sėdasi nuošaly

Piotras. Ką gi? Jei taip, tai taip — į traktierių ir magaryčias. Eiva, dėde Akimai, degtinėls išgersime.

Akimas. Negeriu aš jos, degtinės, negeriu.

Piotras. Na, arbatos išgersi.

Akimas. Arbatą mėgstu. Arbatą tikrai.

Piotras. Ir moterys arbatos išgers. Tu, Mikita, žiūrėk, avis perkėlk ir šiaudus sugrėbstyk.

Nikita. Gerai.

Visi išeina, be Nikitos. Temsta

SEŠIOLIKTOJI SCENA

Nikita vienas

Nikita (*užsūrūko papirosą*). Prikibo, mat, pasakyk ir pasakyk, kaip su mergom užavau. Ilgai trukų tas istorijas pasakoti. Vesk, sako, ją. Visas jas vestum — per daug pačių prisirinktų. Labai čia reikia man vesti, ir taip ne blogiau už vedusį gyvenū, žmonės pavydi. Ir kaip tat mane tarytum kas stumtelėjo, kad aš prieš paveikslą persižegnočiau. Taip vienu kartu ir perkirtau mazgą. Baisu, sakoma, neteisingai dievagotis. Viskas vien kvailystė. Nieko, tai tik žodžiai. Labai paprastai.

SEPTYNIOLIKTOJI SCENA

Nikita ir Akulina

Akulina (*įeina apšivilkusi durtiniu, padeda virvę, nusirengia ir eina į kamara*). Tu nors šviesą uždegtum. Nikita. Į tave spoksoti? Aš ir taip tave matau. Akulina. Kad tave kur!

ASTUONIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka

Aniutka (*įbėga, Nikitai pašnibždom*). Mikita, eik greičiau, tavęs vienas žmogus klausia, kaip mane gyvą matai.

Nikita. Koks žmogus?

Aniutka. Marinka nuo geležinkelio. Už kampo stovi.

Nikita. Meluoja.

Aniutka. Kaip mane gyvą matai.

Nikita. Ko gi jai?

A ni ut k a. Ateiti tau liepė. Man, sako, Mikitai tik vieną žodį pasakyti reikia. Ėmiau aš klausti, bet ji ne-sako. Tik pasiteiravo: ar teisybė, kad jis iš jūsų iš-eina? O aš sakau: neteisybė, tėvas jį norėjo atsiimti ir apvesdinti, bet jis atsisakė, dar vieniems metams pas mus liko. O ji ir sako: atsiųsk tu jį pas mane, dėl dievo. Man, sako, būtinai reikia jam žodį tarti. Ji jau seniai laukia. Eik pas ją.

N i k i t a. Tegu ją dievai. Kam aš eisiu?

A ni ut k a. Ji sako, jei neateis, aš pati į pirkia pas jį ateisiu. Kaip mane gyvą matai, ateisiu, sako.

N i k i t a. Tikriausiai pastovės ir nueis.

A ni ut k a. Gal, sako, jį su Akulina apvesdinti nori?

A k u l i n a (*eina prie Nikitos savo ratelio pasiimti*). Ką apvesdinti su Akulina?

A ni ut k a. Mikitą.

A k u l i n a. Manai, lengva? Bet kas taip sako?

N i k i t a. Nagi, matyt, žmonės kalba. (*Žiūri į ją, juo-kiasi*) Akulina, ką, ar eisi už manęs?

A k u l i n a. Už tavęs? Anksčiau gal ir būčiauėjusi, o dabar neisiu.

N i k i t a. Kodėl dabar neisi?

A k u l i n a. Tu manęs nemylėsi.

N i k i t a. Kodėl nemylėsiu?

A k u l i n a. Tau neleidžia. (*Juokiasi*)

N i k i t a. Kas neleidžia?

A k u l i n a. Ogi pamotė. Ji vis barasi, tave vis saugo.

N i k i t a (*juokiasi*). Žiūrėk. Betgi tu pastabi.

A k u l i n a. Ar aš? Negi čia sunku pastebėti? Akla aš, ar ką? Šiandien ji tėvą plūdo, plūdo. Ragana ta sto-rasrukė. (*Išeina į kamara*)

A ni ut k a. Nikita! Žiūrėk. (*Žiūri pro langą*) Ateina. Kaip mane gyvą matai, ji. Aš išeisiu. (*Išeina*)

Nikita, Akulina kamaroje ir Marina

Marina (*įeina*). Ką gi tu su manim darai?

Nikita. Ką darau? Nieko nedarau.

Marina. Išsižadėti nori.

Nikita (*piktai, keldamasis*). Na, ir ko gi tu čia dabar atėjai?

Marina. Ak, Mikita!

Nikita. Keistos jūs, tikrai. Ko atėjai?

Marina. Mikita!

Nikita. Na, ką Mikita? Mikita ir esu. Ko gi reikia? Eik, sakau.

Marina. Taip, matau, mesti, pamiršti nori.

Nikita. Ką pamiršti? Pati nežinai. Už kampo stovėjai, Aniutką siuntei, neatėjau aš pas tave. Vadinas, nereikalinga tu man, labai paprastai. Na, ir išeik.

Marina. Nereikalinga! Nereikalinga dabar pasidariau. Patikėjau aš tau, kad mylėsi. O tu pametei mane, ir nereikalinga pasidariau.

Nikita. Vis be reikalo tu tai sakai, beprasmiškai. Tu ir tėvui priešėkėjai. Išeik, būk tokia gera.

Marina. Pats žinai, kad be tavęs nieko nemylėjau. Imtum neimtum, aš už tai nepykčiau. Aš tau niekuo nenusikaltau. Kodėl nebemyli? Kodėl?

Nikita. Nėra čia ko man su tavim taukšti. Išeik. Kokia neišmanėlė!

Marina. Ne taip skaudu, kad apgavai mane, vesti žadėjai, o kad nebemyli. Ir ne taip skaudu, kad nebemyli, bet kad į kitą iškeitei, — į ką, aš žinau!

Nikita (*piktai eina prie jos*). Et! Su jūsų veisle kalbėtis, jokių rezonų nesupranta; išeik, sakau, bus blogai.

Marina. Kas bus blogai? Muši mane? Še, mušk. Ko snukį nusukai? Ak, Mikita.

Nikita. Žinoma, negerai, žmonės ateis. Bet kam be reikalo šneki.

Marina. Tai galas, vadinasi, kas buvo, tas žuvo. Užmiršti liepi! Na, Nikita, atsimink. Labiau negu akį saugojau aš savo mergaitišką dorą. Pražudei tu mane už nieką, apgavai. Nepasigailėjai našlaitės (*verkia*), išsižadėjai manęs. Pražudei tu mane, bet aš ant tavęs nepykstu. Dievai tavęs nematė. Geresnę rasi — užmirši, blogesnę gausi — prisiminsi. Prisiminsi, Nikita. Lik sveikas, jei taip. Ir mylėjau gi aš tave. Lik sveikas paskutinį kartą. (*Nori apkabinti jį ir paima už galvos*)

Nikita (*ištrūkdamas*). Et! Kalbėti su jumis. Nenori išeiti, aš pats išeisiu, pasilik čia.

Marina (*sušunka*). Tu žvėris! (*Tarpdury*) Neduos tau dievas laimės! (*Išeina verkdamą*)

DVIDEŠIMTOJI SCENA

Nikita ir Akulina

Akulina (*pasirodo iš kameros*). Vis dėlto šuo tu, Nikita.

Nikita. O ką?

Akulina. Kaip ji suklūko. (*Verkia*)

Nikita. O kas tau?

Akulina. Kas man? Nuskriaudei tu ją. Taip tu ir mane nuskriausi... šunie tu. (*Grižta į kamara*)

DVIDEŠIMT PIRMOJI SCENA

Nikita vienas

Nikita. (*Tyla*) Na ir painiava. Mėgstu aš tas bobas kaip cukrų; o nusidėsi su jomis — vargas!

Uždanga

ANTRASIS VEIKSMAS

ANTROJO VEIKSMO VEIKĖJAI

PIOTRAS
ANISJA
AKULINA
ANIUTKA
NIKITA
MATRIONA
KUMA — kaimynė.
ZMONES

Scena vaizduoja gatvę ir Piotro pirkį. Į kairę nuo žiūrovo — pirkia dviem galais, priemenė, su priebučiu vidury; į dešinę — vartai ir kiemo kraštas. Kiemo krašte Anisja šukuoja kanapes.

Po pirmojo veiksmo praėjo 6 mėnesiai

PIRMOJI SCENA

Anisja viena

Anisja (*sustoja, klausosi*). Vėl kažką murma. Tur būt, nuo krosnies nulipo.

ANTROJI SCENA

Anisja ir Akulina (įeina su naščiais ir kibirais)

Anisja. Šaukia. Nueik, pažiūrėk, ko jam. Ana...
plėšo gerklę.

Akulina. O ką gi tu pati?

Anisja. Eik, sakau tau.

Akulina nueina į pirkią

TREČIOJI SCENA

Anisja viena

Anisja. Iškamavo jis mane. Nepasako, kur pinigai, ir tiek. Anądien į priemenę buvo išėjęs, tur būt, ten slėpė. Dabar ir pati nežinau. Gerai, kad skirtis su jais bijo. Vis tik namie jie. Kad tik rasčiau. O su savim vakar jis neturėjo. Dabar ir pati nežinau, kur. Iškamavo jis mane visai.

KETVIRTOJI SCENA

Anisja ir Akulina (išeina, rišdamasi skarele)

Anisja. Kur tu?

Akulina. Kur? Liepė tetulę Marfą pakviesti. Pakviesk, sako, man seserį. Aš mirsiu, sako, reikia man pasakyti jai kai ką.

Anisja (*sau*). Seserį kviečia. O, vargšė mano galvelė! O-o! Tur būt, jai nori atiduoti. Ką aš darysiu! O! (*Akulinai*) Neik! Kur eini?

Akulina. Tetulės.

Anisja. Neik, sakau, aš pati nueisiu, o tu su skalbiniais eik prie upelio. Kitaip iki vakaro nesuspėsi.

Akulina. Bet jis man liepė.

Anisja. Eik, kur siunčiu. Pati, sakau, nueisiu pas Marfą. Marškinius paimk nuo tvoros.

Akulina. Marškinius? Bet tu, ko gero, nenueisi. Jis liepė.

Anisja. Sakiau, nueisiu. Kur Aniutka?

Akulina. Aniutka? Ji veršiukus prižiūri.

Anisja. Atsiųsk man ją, gal neišlakstys.

Akulina susirenka skalbinius ir išeina

PENKTOJI SCENA

Anisja viena

Anisja. Nenueisi — išplūs. Nueisi — atiduos pinigų seseriai. Pražus visas mano triūsas. Ir kas daryti, pati nežinau. Susisuko man galva. (*Dirba toliau*)

ŠESTOJI SCENA

Anisja ir Matriona (įeina su lazdele ir ryšulėliu kaip pakeleivė)

Matriona. Dieve padėk, uogele.

Anisja (*apsidairo, meta darbą ir suploja rankomis iš džiaugsmo*). Tai nelaukiau, tetulyte. Pačiu laiku atsiuntė dievas tokią viešnią.

Matriona. Na, kaip?

Anisja. Man jau ir protas susimaišė. Blogai!

Matriona. Ką gi, girdėjau, kad vis dar gyvas?

Anisja. Nė nekalbėk. Ir gyventi negyvena, ir mirti nemiršta.

Matriona. Pinigų neatidavė kam?

Anisja. Dabar Marfos, tikrosios sesers, pašaukti siunčia. Tur būt, dėl pinigų.

Matriona. Aiškus dalykas. Bet ar neatidavė kam nors, be jos?

Anisja. Nebūtų kam. Aš kaip vanagas jį saugojau.

Matriona. Bet kurgi jie?

Anisja. Nesako. Ir niekaip negaliu sužinoti. Slapsto kažkur, iš vienos vietos į kitą. O man ir Akulkos reikia saugotis. Kvailė — kvailė, bet taip pat seka, tykoja. O, mano galvele! Nusikamavau aš.

Matriona. Oi, uogele, atiduos pinigėlius kam nors kitam, visą amžių verksi. Išvarys tave iš namų be nieko. Kamavaisi tu, kamavaisi, širdėle, visą gyvenimą su nemylimu, o likusi našle elgetauti eisi.

Anisja. Nė nekalbėk, tetule. Sugrauzė man širdį, nežinau nė kas daryti, ir pasitarti nėra su kuo. Sakiau Mikitai. O jis bijo ir nenori į tą reikalą kištis. Tik pasakė man vakar, kad tarp grindų jie.

Matriona. Ką gi, žiūrėjai?

Anisja. Negalima — pats tenai. Aš pastebiu, jis juos čia su savim nešiojasi, čia slepia.

Matriona. Tu, mergele, atsimink: kartą apsiriksi, visą gyvenimą gailėsiesi. (*Pašnibždom*) Ką gi, ar davei stiprios arbatos?

Anisja. O-o! (*Nori atsakyti, pamato kaimynę, nutyla*)

SEPTINTOJI SCENA

Tos pačios ir kūma (praeina pro pirkį, klausosi riksmo iš vidaus. Anisjai)

Kūma. Kūma! Anisja, ar girdi, Anisja! Bene taviškis šaukia.

Anisja. Jis kosėja vis taip, tarytum rėktų. Labai jau silpnas.

Kūma (*prieina prie Matrionos*). Sveika, bobule, iš kur dievas neša?

Matriona. Ogi iš namų, mieloji. Sūnelį aplankyti atėjau. Marškinius atnešiau. Juk savas vaikas, žinai, gaila.

Kūma. Tai jau taip. (*Anisjai*) Norėjau, kūma, robes baltinti, bet, atrodo, anksti. Žmonės dar nepradėjo...

Anisja. Ko skubėti?

Matriona. Ką gi, ar išpažintį atliko?

Anisja. Kaipgi, vakar popas buvo.

Kūma. Pažvelgiau aš vakar, motule tu mano, ir kur toji siela besilaikanti. Kaip nusibaigęs. O jau anądien, motule mano, visai buvo marinamas, po šventųjų paveiks-lais guldėme. Jau ir apverkėme, apmazgoti rengėmės.

Anisja. Atgijo — pakilo; vėl dabar vaikšto.

Matriona. Ką gi, paskutiniam patepimui rengiate?

Anisja. Žmonės ragina. Jei bus gyvas, norim rytoj popą kviesti.

Kūma. Oi, sunku, manding, tau, Anisjuška? Ne veltui sakoma: ne tas serga, kurs ligos patale guli, o tas, kas prie ligonio sėdi.

Anisja. Kaip čia nebus sunku! Kad jau vienaip, ar kitaip.

Kūma. Žinomas dalykas, argi lengva — visus me-tus miršta. Nėr kada nė darbas dirbti, jį turi prižiūrėti.

Matriona. Taip pat ir našlės dalis karti. Gerai jaunystėje, o senatvėje kas pasigailės. Senatvė ne džiaugs-mas. Kad ir aš pati. Netoli paėjau, nuvargau, kojų ne-bejaučiu. Kur sūnelis?

Anisja. Aria. Bet užėik į vidų, virduklį užkaisim, arbatėlės išgersi.

Matriona (*sėdasi*). Oi, kaip pavargau, mielosios. O dėl paskutinio patepimo — tai būtinai. Žmonės sako — išganinga sielai.

Anisja. Taip, rytoj kviesim.

Matriona. Be abejo, tas gerai. O pas mus, mer-gele, vestuvės.

Kūma. Ką gi taip, pavasarį?

Matriona. Matyt, patarlė ne veltui sako: vargšui apsivesti ir nakties per maža. Semionas Matviejevičius Marinką veda.

Anisja. Surado vis dėlto sau laimę.

Kūma. Tur būt, už našlio ištėkėjo; ir vaikų rado.

Matriona. Ketvertas. Kuri gi geresnė eis. Na, ją ir paėmė. Ji džiaugiasi. Degtinę gėrėm — pro šalį varvėjo, burnoj neturėjom.

Kūma. Matai! Girdėjome. Tur būt, pasiturintis muzikas?

Matriona. Gyvena kol kas nieko.

Kūma. Tai jau taip būva, kai už našlio su vaikais tekama. Štai kad ir mūsų Michaila. Muzikas tai, motule mano...

Vyro balsas. Ei, Mavra, kur tavo velnias nešioja? Eik, įvaryk karvę.

Kaimynė nueina

ASTUNTOJI SCENA

Anisja ir Matriona

Matriona (*kol kaimynė nueina, kalba aiškiu balsu*). Išleido mergelę, reikalas privertė, tai nors mano kvailys apie Mikišką nebegalvos. (*Staiga pakeičia balsą į šnibždesį*) Išėjo! (*Pašnibždom*) Ką gi, sakau, ar pagirdei arbata?

Anisja. Nereikia nė minėti. Geriau pats numirtų. Vis tiek nemiršta, tik be reikalo savo sielą nuodėme apsunkinau. O-o! Mano galvele! Ir kam tu davei man tuos miltelius?

Matriona. Ką gi milteliai? Milteliai, mergele, migdantieji, kodėl neduot? Nuo jų nieko blogo nepasidarys.

Anisja. Aš ne apie migdančiuosius, o apie tuos, balzganuosius.

Matriona. Ką gi, tie milteliai, uogele, vaistingi.
Anisja (*atsidūsta*). Žinau, tačiau baisu. Iškamavo jis mane.

Matriona. Ką gi, daug sunaudojai?

Anisja. Du kartus daviau.

Matriona. Ką gi, nežymu?

Anisja. Aš pati su arbata ragavau, truputį kars-
telėje. O jis išgėrė ir sako: man ir arbata šlykšti. Aš
sakau: ligoniui viskas kartu. Bet ir nejauku gi man pa-
sidarė, tetulyte.

Matriona. O tu negalvok. Juo daugiau galvoji,
juo blogiau.

Anisja. Geriau tu man nebūtum davusi ir į nuo-
dėmę nebūtum pastūmėjusi. Kai atsimenu, taip ir graužia
širdį. Ir kam tu man juos davei?

Matriona. Vai, ką tu, uogele! Tegu tave dievai.
Ko tu vis į mane kreipi? Tu, mergele, žiūrėk, nuo ligotos
galvos ant sveikos nekrauk. Jei kas atsitiks, aš ničnieko
nežinau, — kryžių pabučiuosiu, jokių miltelių nedaviau
ir nemačiau, ir negirdėjau, kad tokių miltelių esama.
Tu, mergele, pati galvok. Mes ir taip anąsyk įsišnekė-
jome, kaip ji, girdi, vargšėlė, kamuojasi. Podukra —
kvailė, o vyras — pūzras, sukiužėlis. Taip begyvendamas
kažką gali prasimanyti.

Anisja. Bet aš ir nesiginsiu. Šitaip gyvendamas ne
tiktai ką, bet pasikarti arba jį pasmaugti gali. Argi tai
gyvenimas?

Matriona. Taigi tat. Ziopsoti nėra kada. Šiaip ar
taip, reikia ieškoti tų pinigų ir arbatėle pagirdyti.

Anisja. O-o, vargšė mano galvelė! Ką daryti da-
bar, pati nebežinau, ir baimė ima, geriau jau pats nu-
mirtų. Nusidėti taip pat nesinori.

Matriona (*piktai*). O kodėl jis nepasako, kur pi-
nigai? Ar su savim juos nusineš, niekam nepalikęs? Argi
tai gerai? Dieve saugok, tokie pinigai, ir veltui dings.

Argi tai ne nuodėmė? Kaipgi jis elgiasi? Ir dar į jį žiūrėsi?

Anisja. Jau ir pati nežinau. Išrankino jis mane.

Matriona. Ir ko čia nežinoti? Reikalas aiškus. Dabar pražiopsosi, visą gyvenimą gailėsiesi. Atiduos pinigų seseriai, o tu taip ir lik.

Anisja. Ak, juk jis prašė ją pakviesti — reikia eiti.

Matriona. O tu palauk, neik, pirmiausia virtuvėlį užkaisk. Mes jį arbatėle pagirdysim, ir pinigų abi paieškosim — gal surasime.

Anisja. Ak! Kad tik kas neatsitiktų.

Matriona. O kas? Ko čia žiūrėti? Ką gi, tu tik pažvelgsi į pinigus, o į rankas jų neimsi? Tik daryk, kaip sakau.

Anisja. Tai aš eisiu, virtuvą užkaisiu.

Matriona. Eik, uogele, daryk kas reikia, kad pasikui nesigailėtum. Taigi. (*Anisja eina. Matriona vėl šaukia ją*) Dar vienas dalykas: Mikitkai nieko nesakyk apie tuos reikalus. Jis kvaištelėjęs. Apsaugok dieve, patirs apie miltelius. Dievai žino, ką padarys. Gailestingas jis labai. Jis, žinai, ir vištos, būdavo, negali papiauti. Nesakyk jam. Jis to nesupras. (*Sustoja apimta siaubo, ant slenkščio pasirodo Piotras*)

DEVINTOJI SCENA

Tos pačios ir Piotras (atsiremdamas į sieną, išslenka į priebutį ir šaukia silpnu balsu)

Piotras. Niekaip jūsų neprisišauksi. O-o! Anisja, kas čia? (*Krinta ant suolo*)

Anisja (*išeina iš už kampo*). Ko išlindai? Gulėtum, kur gulėjęs.

Piotras. Ar mergiotė nuėjo Marfos?.. Sunku... Oi, kad nors mirtis greičiau!..

Anisja. Ji neturi laiko, aš ją prie upelio nusiunčiau. Palauk, susitvarkysiu, pati nueisiu.

Piotras. Aniutką pasiųsk. Kur ji? Oi, sunkul Oi, mano mirtiel

Anisja. Aš nusiunčiau pašaukti ją.

Piotras. Oi! Kurgi ji?

Anisja. Kažin kur dingo, kad ją paralius!

Piotras. Oi, jėgų nebeturiu. Sudegino vidurius. Tarytum gražtu grėžia. Ko jūs palikote mane kaip šunį... ir vandens nėra kas paduoda... Oi... atsiųsk man Aniutką.

Anisja. Štai ji. Aniutka, eik pas tėvą.

DESIMTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka (įbėga. Anisja paeina už kampo)

Piotras. Nueik tu... oi... pas tetulę Marfą, pasakyk: tėvas, sakyk, šaukia, kad ateitų, reikia man.

Aniutka. Na, ką gi...

Piotras. Palauk. Sakyk, kad greit ateitų. Sakyk: mirti rengiasi. O-oi...

Aniutka. Tik skarą pasiimsiu, ir tuojau. (*Išbėga*)

VIENUOLIKTOJI SCENA

Piotras, Anisja ir Matriona

Matriona (*pamerkdama*). Na, mergele, savo reikalą atmink. Eik pirkion, visur iššniukštinėk. Ieškok, kaip šuo blusų kad ieško; viską išskratyk, o aš jį patį tuojau apieškosiu.

Anisja (*Matrionai*). Tuojau. Su tavim kaip ir drąsiau. (*Prieina prie priebučio. Piotrui*) Ar neužkaisti tau virtuvo? Ir tetulė Matriona pas sūnų atėjo, — su ja atsigersite.

Piotras. Ką gi, užkaisk.

DVYLIKTOJI SCENA

Piotras ir Matriona. Matriona prieina prie priebučio

Piotras. Sveika.

Matriona. Sveikas, geradari. Sveikas, balandėli. Sergi vis, matyt. Ir senis manasis kaip gailisi. Nueik, sako, aplankyk. Linkėjimus siunčia. (*Dar kartą nusilenkia*)

Piotras. Mirštu aš.

Matriona. Taigi, kai pažvelgi į tave, Piotrai Ignatyčiau, tai ir matai, jog ne miškais, o žmonėmis skausmai vaikščioja. Sunykai, tu visas sunykai, širdėle, kaip matau. Liga, matyt, negražina.

Piotras. Atėjo manoji mirtis.

Matriona. Ką gi, Piotrai Ignatyčiau, dievo valia, išpažintį atlikai, paskutinį patepimą suteiks su dievo pagalba; boba tavoji, ačiū dievui, protinga, ir palaidos, ir gedulingas surengs, viskas bus, kaip pridera. Ir mano sūnelis namais galės kol kas pasirūpinti.

Piotras. Nėra kas šeimininkauja. Nerimta moteris, kvailystėmis užsiima, juk viską žinau aš... žinau... Mergiotė apykvaišė, be to, ir jauna. Lizdą kroviau, o nėra kas jį toliau tvarkytų. Vis dėlto gaila. (*Kukčioja*)

Matriona. Ką gi, jei tik yra turto, o šeimininkauti galima...

Piotras (*Anisjai priemenėn*). Ar išėjo Aniutka?

Matriona (*sau*). Atsiminė, mat.

Anisja (*iš priemenės*). Tuoj pat išėjo. Eik į vidų, aš įvesiu.

Piotras. Noriu čia pasėdėti prieš galą. Kvapas ten sunkus. Sunku man... Oi, sudegino visą širdį... Kad nors mirtis.

Matriona. Jei dievas neims, pati siela neis. Dėl mirties ir gyvybės dievo valia, Piotrai Ignatyčiau. O

mirties taip pat nesuprasi. Būna, kad ir atsikelia. Antai, pas mus kaime vienas vyras visai jau buvo bimirštąs...

Piotras. Ne. Nujaučiu, kad šiandien mirsiu, nujaučiu. (*Atsišlieja ir užsimerkia*)

TRYLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Anisja

Anisja (*įeina*). Na, ką gi, eisi, ar ne? Tavęs nesulauksi. Piotrai? A, Piotrai?

Matriona (*pasitraukia ir pirštu moja į save Anisją*). Na, ką gi?

Anisja (*nulipa nuo priebučio. Matrionai*). Nėra.

Matriona. Bet ar visur išieškojai? Tarp grindų?

Anisja. Ir ten nėra. Nebent pastogėj. Vakar ten landžiojo.

Matriona. Ieškok, ieškok, kiek galėdama. Kaip liežuviu išlaižyk. O aš matau — šiandien jis mirs, — nagai mėlyni, ir veidas kaip žemė. Virtuvas ar užvirs?

Anisja. Tuoj užvirs.

KETURIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Nikita (ateina iš kitos pusės, o jei galima, atvažiuoja arkliu prie vartų; Piotro nemato)

Nikita (*motinai*). Sveika, motute! Ar sveiki namie?

Matriona. Dėkui dievui, krutame, kol duonele kramtome.

Nikita. Na ką, kaip šeiminkas?

Matriona. Tyliau, antai jis sėdi. (*Parodo į priebutį*)

Nikita. Tai ką gi, tegu sėdi. Man kas?

Piotras (*atsimerkia*). Mikita, a Mikita, eik čia.

Nikita prieina, Anisja šnibždasi su Matriona

Ko taip anksti parvažiavai?

Nikita. Suariau.

Piotras. Už tilto rėželj suarei?

Nikita. Tenai toli važiuoti.

Piotras. Toli? Iš namų bus dar toliau. Atskirai reikės važiuoti. Tuo pačiu žygiu būtum...

Anisja nesirodydama klausosi

Matriona (*prieina*). Ak, sūneli, kodėl gi nesisten-gi šeimnininkui? Šeimnininkas serga, tavim pasikliauna, tu privalai kaip tikram tėvui, nors plyšk, bet padaryk. Taip aš tau esu prisakiusi.

Piotras. Tai tu, šitąjį, oi!.. bulves išnešk, mote-rys... oi!.. perrinks.

Anisja (*sau*). Kaipgi, aš ir eisiu. Vėl nori visus nuo savęs išsiuntinėti; tur būt, prie savęs pinigų dabar turi. Kur nors paslėpti nori.

Piotras. O tai, o-o!.. ateis laikas sodinti, o jos sušuto. Oi, jėgų nebeturiu. (*Keliasi*)

Matriona (*bėga į priebutį, prilaiko Piotrą*). Ar nuvesti į vidų?

Piotras. Nuvesk. (*Stabtelį*) Mikita!

Nikita (*piktai*). Ko dar?

Piotras. Nebepamatysiu tavęs... Numirsiu šian-dien... Atleisk man, dėl dievo, atleisk, jei tau kada nusi-dėjau... Žodžiu ir veiksmu, jei nusidėjau kada... Visko buvo. Atleisk.

Nikita. Ką čia atleisti, mes patys nuodėmingi.

Matriona. Ak, sūneli, — tu būk švelnesnis.

Piotras. Atleisk, dėl dievo. (*Verkia*)

Nikita (*šniurkščioja*). Dievas atleis, dėde Piotrai. Ką gi, skystis tavim aš negaliu. Nieko blogo iš tavęs aš nepatyrčiau. Tu man atleisk. Gal būt, aš kaltesnis prieš tave. (*Verkia*)

Piotras kukčiodamas nueina. Matriona jį prilaiko

PENKIOLIKTOJI SCENA

Nikita ir Anisja

Anisja. Ak, vargšė mano galvelė! Ne be reikalo jis taip... Matyt, ką sugalvojo. (*Prieina prie Nikitos*) Ką gi, tu sakei, kad pinigai tarp grindų, — ten nėra.

Nikita (*neatsako, verčia*). Aš iš jo nieko blogo nepatyrčiau, o tiktai gera. O aš, mat, ką padariau.

Anisja. Na, užteks. Kur pinigai?

Nikita (*piktai*). O kas juos žino? Ieškok pati.

Anisja. Ko jau toks gailestingas?

Nikita. Gaila man ja. Kaip gaila! Kaip pravirkol! Et!

Anisja. Ziūrėk, koks gailestis apėmė, yra ko gailėtis. Jis tave visą laiką ujo ir dabar norėjo tave išginti. Verčiau tu manęs pasigailėtumei.

Nikita. O ko čia tavęs gailėtis?

Anisja. Numirs, pinigus nuslėpęs...

Nikita. Gal nenuslėps...

Anisja. Oi, Nikituška! Sėserį liepė pakviesti, jai atiduoti nori. Vargas mums, kaip gyventi reikės, jei pinigų jis atiduos. Išbruks jie mane iš namų. Tu jau pasirūpintumei. Tu sakei — vakar po daržinę jis landžiojo.

Nikita. Mačiau jį nuo ten einant, bet kur įkišo, kas jį žino.

Anisja. Oi, galvele, eisiu ten paieškoti.

SESIOLIKTOJI SCENA

Tie patys. Matriona (išeina iš pirkios, nulipa nuo priebučio pas Anisją ir Nikitą, pašnibždom)

Matriona. Niekur neik, pinigai pas jį, aš užgriebiau, ant šniūrelio jie.

Anisja. Oi, vargšė mano galvelė!

Matriona. Dabar pražiopsosi, tada ieškok po varnos sparnu. Ateis sesuo — ir atsisveikink.

Anisja. Tikrai, kai ateis, atiduos jis jai. Ką daryt? Oi, vargas mano galvelei!

Matriona. Ką daryt? O tu žiūrėk čionai. Virtuvas užvirė, eik, užpilk arbatžoles ir pripilk jam (*pašnibždom*), iš popieriuko viską išpilk ir pagirdyk jį. Kai išgers puodelį, tada ir trauk. Nebijok, nebepapasakos.

Anisja. Oi, baisu!

Matriona. Tu nešnekėk, daryk greitai, o aš, jei kaip, seserį patykosiu. Nebūk žiopla. Trauk pinigus ir nešk čionai, o Mikita paslėps.

Anisja. Oi, vargšė mano galvelė. Kaip čia ir pradėti... ir...

Matriona. Sakau — nešnekėk; daryk, kaip liepiu. Mikita!

Nikita. Ko?

Matriona. Tu čia pabūk, pasėdėk ant pamatėlio, būsi reikalingas.

Nikita (*modamas ranka*). Jau tos bobos kad sumanys... Visiškai pakvaišo. Kad jas kur! Eisiu geriau bulvių nešti.

Matriona (*sulaiko jį už rankos*). Sakau, pabūk.

SEPTYNIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka (įeina)

Anisja. Na, ką?

Aniutka. Ji pas dukterį darže buvo — tuojau ateis.

Anisja. Ji ateis, ką darysime?

Matriona (*Anisjai*). Paskubėk, daryk, ką sakau.

Anisja. Jau pati nežinau — nieko nežinau, protas susimaišė. Aniutka! Eik, vaikelį, prie veršelių, gal išbėgiojo. Oi, neišdrįsiu.

Matriona. Eik gi pagaliau, virtuvas, ko gero, bus išbėgęs.

Anisja. Oi, vargšė mano galvelė! (*Išeina*)

ASTUONIOLIKTOJI SCENA

Matriona ir Nikita

Matriona (*prieina prie sūnaus*). Taip tat, sūneli. (*Sėdasi šalia jo ant pamato*) Tavo reikalus taip pat reikia gerai apsvarstyti.

Nikita. Kokius reikalus?

Matriona. Ogi kaip tau pasauly gyventi.

Nikita. Kaip pasauly gyventi? Žmonės gyvena, taip ir aš.

Matriona. Senis šiandien, tur būt, mirs.

Nikita. Mirs, dangaus karalystę gaus. O kas man?

Matriona (*visą laiką kalba ir žvilgčioja į priebutį*).

Vai, sūneli! Gyvas apie gyvą ir galvoja. Čia, uogele, taip pat daug proto reikia. O kaip tu manai, aš dėl tavęs visur išlandžiojau, nuo kojų nusivariau, tavimi besirūpinama. Tu žiūrėk, nepamišk paskui mane.

Nikita. Kuo gi, būtent, rūpinaisi?

Matriona. Ogi tavo reikalais, tavo likimu rūpinausi. Iš anksto nepasirūpinsi, nieko ir neturėsi. Ivaną Mosiejičių pažįsti? Su juo taip pat tariaus. Užėjau anąsyk, — aš jam, žinai, taip pat vieną reikalą sutvarkiau, — pasėdėjau, prie progos išsikalbėjome. Kaip, sakau, Ivanai Mosiejičiaui, išspręsti šitokį dalyką. Pavyzdžiui, sakau, našlys muzikas vedė, pavyzdžiui, kitą žmoną, ir vaikų, pavyzdžiui, tik tiek: viena duktė nuo anos žmonos ir viena nuo šios. Ką, sakau, kai mirs šis žmogus, ar galima kitam eiti į šiuos namus užkuriomis? Ar galima, aš sakau, šiam, kitam žmogui, dukteris už vyrų išleisti ir pačiam ūky pasilikti? Galima, sako, tik reikia, sako, čia daug pastangų. Turint pinigų, sako, galima šitą reikalą sutvarkyti, o be pinigų, sako, neverta nė pradėti.

Nikita (*juokiasi*). Kas to nežino, tik duok jiems pinigų. Pinigėliai visiems pravers.

Matriona. Na, uoge! aš jam viską atvirai ir pasakiau. Pirmiausia, sako, reikia tavo sūnui tame kaime prisirašyti. Tam reikalingi pinigėliai, — seniams pagirdyti. Jie, vadinasi, ir pasirašys. Viską, sako, reikia protingai daryti. Pažvelk čionai (*išvynioja iš skarelės raštą*). Štai ir raštą surašė, paskaityk, juk tu raštingas. (*Nikita skaito, Matriona klausosi*)

Nikita. Raštas, žinoma, nuosprendis, vadinasi. Didelės išminties čia nėra.

Matriona. O tu klausykis, ką Ivanas Mosiejičius sakė. Visų labiausia, sako, tetulyt, žiūrėk, kad pinigėlių nepražiopsotų. Jei ji nenučiups pinigų, tai neleis jai, sako, už užkurio tekėti. Pinigai, sako, visus reikalus tvarko. Taigi, žiūrėk. Reikalas, sūneli, bręsta.

Nikita. Kas man? Jos pinigai, ji tegu ir rūpinasi.

Matriona. Kaip tu, sūneli, kalbi! Negi boba gali apgalvoti. Jei ir nučiuptų pinigus, argi ji žinos, kas ir kaip daryti, — žinai, boba lieka boba, o tu vis dėlto vyras. Tu, vadinasi, ir paslėpti gali, ir visa kita. Tu vis daugiau turi proto, jei koks reikalas.

Nikita. Et! jūsų moteriška nuomonė visai nerimta.

Matriona. Kaip nerimta! Tu tik nučiupk pinigėlius. Boba tavo rankose bus. Jei kartais ims šiauštis, ar ką, tai ir priveržti bus galima.

Nikita. Tegų jus galas, einu.

DEVYNIOLIKTOJI SCENA

Nikita, Matriona ir Anisja (išbėga iš pirkios išblyškusi, Matrionai)

Anisja. Pas save ir turėjo. Štai jie. (*Parodo po prijuoste*)

Matriona. Duok Mikitkai, jis paslėps. Mikitka, imk, paslėpk kur nors.

Nikita. Ką gi, duokš.

Anisja. Ak, vargšė mano galvelė, jau aš pati, ar ką. (*Eina prie vartų*)

Matriona (*sučiumpa jai už rankos*). Kur eini? Pasiges, ana sesuo ateina, jam įduok, jis žinos. Kokia nesumanil

Anisja (*sustoja nesiryždama*). Oi, vargšė mano galvelė!

Nikita. Ką gi, duokš, ar ką, įkišiu kur nors.

Anisja. Kur įkiši?

Nikita. Bene bijai? (*Juokiasi*)

DVIDEŠIMTOJI SCENA

Tie patys ir Akulina (ateina su skalbiniais)

Anisja. Ak, vargšė mano galvelė! (*Atiduoda pinigų*) Ziūrėk, Mikita.

Nikita. Ko bijai? Taip užkišiu, kad nė pats nebesurasiu. (*Nueina*)

DVIDEŠIMT PIRMOJI SCENA

Matriona, Anisja ir Akulina

Anisja (*stovi nusigandusi*). Vail O jeigu jis...

Matriona. Ką, pasimirė?

Anisja. Matyt, pasimirė. Aš traukiau, jis nė nejuto.

Matriona. Eik pirkion, ana Akulina ateina.

Anisja. Ką gi, aš nusidėjau, o kaip jis su pinigais...

Matriona. Gana, eik pirkion. Štai ir Marfa ateina.

Anisja. Na, pasitikėjau aš juo. Kas nors čia bus. (*Nueina*)

DVIDESIMT ANTROJI SCENA

Marfa, Akulina ir Matriona

Marfa (*ateina iš vienos pusės, Akulina — iš kitos. Akulinai*). Aš seniai būčiau atėjusi, bet pas dukterį buvau. Na, kaip senis? Bene mirti rengiasi?

Akulina (*padeda skalbinius*). O kas jį žino? Aš prie upelio buvau.

Marfa (*rodydama į Matrioną*). Iš kur toji?

Matriona. Ogi iš Zujevo, Mikitos motina aš, iš Zujevo, mieloji. Sveikutė. Sunyko, sunyko vargšelis tamstos brolelis. Pats buvo išėjęs. Pašaukit man, sako, sesutė, nes, girdi... Vajei ar tik jau nepasimirė?

DVIDESIMT TREČIOJI SCENA

Tos pačios ir Anisja (išbėga iš pirkios rėkdama, griebiasi už stulpelio ir ima klykti)

Anisja. O-o-o, kodėl apleidai ir ko-o-odėl palikai o-o-o... našlele vargdienėle... amžių baigti, užmerkei skaisčias akeles...

-

DVIDESIMT KETVIRTOJI SCENA

Tos pačios ir kūma. Kūma ir Matriona paima ją už pažastų. Akulina ir Marfa eina vidun. Renkasi žmonės

Balsas iš minios. Senes pašauktų, aptvarkyti reikia.

Matriona (*pasiraito rankoves*). Vandens puode yra? O gal ir virtuve tebėra. Neišpylė. Padirbėsiu ir aš.

Uždanga

TREČIASIS VEIKSMAS

TREČIOJO VEIKSMO VEIKEJAI

AKIMAS

NIKITA

AKULINA

ANISJA

ANIUTKA

MITRIČIUS — senis samdinys, alsargos kareivis.

ANISJOS KŪMA

Piotro pirkia. Žiema. Po 2-jo veiksmo praslinko 9 mėnesiai. Anisja, nepuošniai apsirengusi, sėdi staklėse ir audžia. Aniutka ant krosnies. Mitričius, senis samdinys

PIRMOJI SCENA

Mitričius (*įeina pamažu, nusirengia*). O, viešpatie, pasigailėk! Ką gi, dar negrįžo šeimininkas?

Anisja. Kas?

Mitričius. Ar Mikita iš miesto neparvažiavo?

Anisja. Ne.

Mitričius. Girtauja, matyt. O, viešpatie!

Anisja. Ar baigė darbą klojime?

Mitričius. O kaipgi, baigiau. Viską, kaip reikia, sutvarkiau, šiaudeliais uždangščiau. Aš nemėgstu bet

kaip. O, viešpatie! Mikola maloningasis! (*Krapštineja nuospaudas*) O jau laikas būtų jam ir grįžt.

Anisja. Ko jam skubėti. Pinigų turi, tikriausiai užia su merga...

Mitričius. Pinigų turi, tai kodėl nepaužti. O ko Akulina važiavo į miestą?

Anisja. Ją pačią paklausk, ko ten ją nelabasis nešė.

Mitričius. Į miestą? Mieste visko daug, tik kad būtų už ką. O, viešpatie!

Aniutka. Aš, mamute, pati girdėjau. Šaliką, sako, tau nupirksiu, kaip mane gyvą matai, nupirksiu, sako; pati, sako, išsirinksi. Ir kaip gražiai ji apsirengė: pliusinį berankovį apsivilko ir prancūzine skarele užsigobė.

Anisja. Tai jau tikrai merginos drovumas tik iki slenksčio, peržengė — ir pamiršo. Kokia begėdė.

Mitričius. Še tai tau. Ko gėdytis? Pinigų yra, tai ir linksminkis. O, viešpatie! Vakarieniant lyg ir per anksti dar?

Anisja tyli

Reikia kol kas pasišildyti. (*Lipa ant krosnies*) O, viešpatie, švenčiausioji dievo motina, Mikola dievo išrinktasis!

ANTROJI SCENA

Tie patys ir k ū m a

K ū m a (*įeina*). Negrįžo dar, matyt, tavasis?

Anisja. Ne.

K ū m a. Metas būtų. Ar tik į mūsų traktierių nebus užsukęs. Sesuo Fiokla pasakojo, motule mano, kad daug rogių iš miesto ten stovi.

Anisja. Aniutkal girdi, Aniutkal!

Aniutka. Ko?

Anisja. Nubėk tu, Aniutka, į traktierių, pažiūrėk, Ar tik ne tenai jis nusigėręs užsuko?

Aniutka (*nušoksta nuo krosnies, rengiasi*). Tuoju.

Kūma. Ir Akuliną su savim pasiėmė?

Anisja. Kitaip ir važiuoti nebūtų buvę ko. Dėl jos ir visi reikalai atsirado. Į banką, girdi, reikia, pinigai išsibaigė, tai vis ji jam galvą suka.

Kūma (*linguoja galva*). Ką jau ir besakyti.

Tyla

Aniutka (*tarpdury*). O jei ten, ką jam pasakyti?

Anisja. Tu tik pažiūrėk, ar ten?

Aniutka. Na ką gi, beregint sulakstysiu. (*Išeina*)

TREČIOJI SCENA

Anisja, Mitričius ir kūma. Ilga tyla

Mitričius (*švokščia*). O, viešpatie, Mikola maloningasis.

Kūma (*krūptelėdama*). Oi, kaip išgąsdino. Kas gi čia?

Anisja. Nagi Mitričius, samdinys.

Kūma. Oi, kaip išgąsdino! Aš buvau ir užmiršusi. O ką gi, kūma, sako, Akuliną piršliai lanko?

Anisja (*išlipa iš staklių ir sėdasi prie stalo*). Lan-kėsi iš Diedlovo, bet, matyt, gandeliai bus ir ten pasiekę, buvo besiperšą, bet nutilo; taip viskas ir baigėsi. Kas čia norės?

Kūma. O Lizunovai iš Zujevo?

Anisja. Žvalgai buvo. Bet taip pat nieko neišėjo. Jis net pas save nekvietė.

Kūma. O išleisti reikėtų.

A n i s j a. Ir dar kaip reikėtų. Galvoju sprendžiu, kūma, kaip iš namų ją išstumti, bet niekas neišeina, ir tiek. Jis nenori. O ir ji taip pat. Neprisimylavo dar, matai, su gražuoale savo.

K ū m a. Ai-ai! kokia nuodėmė. Nė pagalvoti negalima. Patėvis gi jai.

A n i s j a. Ak, kūma. Apipynė mane, apraizgė taip vikriai, kad ir apsaakyti negalima. Nieko aš, pakvaišusi, nepastebėjau, nieko aš negalvojau, taip ir tekėjau. Ničnieko nenumaniau, o tarp jų jau būta sutarimo.

K ū m a. O-o, sakyk tu man!

A n i s j a. Ir juo toliau, juo labiau, nuo manęs slėptis pradėjo. Ak, kūma, ir koktu gi man, koktu gyventi pasidarė. Geriau būtų, jei nemylėčiau jo.

K ū m a. Ką ir bekalbėt.

A n i s j a. Ir skaudu gi man, kūma, tokią skriaudą iš jo kęsti. Oi, skaudu!

K ū m a. Ką gi, sako, ir muštis jau pradeda?

A n i s j a. Visko būva. Anksčiau ir girtas būdavo ramus. Išgerdavo jis ir prieš tai, bet aš vis būdavau jam gera, o dabar kai prisilaks, tai ir kimba prie manęs, kojom sutrypti nori. Anądien už kasų nutvėrė, vos ištrūkau. O merga tai jau piktesnė už gyvatę, ir kaip tokias pikčiurnas žemė nešioja.

K ū m a. Vaje, vaje! Tu visai sugniužai, kūma, kai aš į tave pažiūriu! Kaip galima kęsti — elgetą priėmei, o jis dar tyčiosis iš tavęs. Ar tu negali jo sudrausti?

A n i s j a. Oi, kūmute mieloji! Ką aš padarysiu, kad mano tokia širdis. Velionis jau koks griežtas buvo, o vis dėlto aš jį valdžiau, o čia negaliu, kūmute. Kai pamatau jį, tai širdis ir atsileidžia. Neturiu jėgų jam pasipriešinti; vaikštau prieš jį kaip šlapias viščiukas.

K ū m a. Vaje, vaje, kūma! Matyt, užkerėjo tave. Sako, Matriona tais darbais užsiimanti. Tur būt, ji.

A n i s j a. Ir aš pati, kūma, taip manau. Juk taip kartais pikta. Rodos, imtum ir suplėšytum jį. O tik jį pamatau, ne, nekyla prieš jį širdis.

K ū m a. Aišku, užkerėjo. Ar daug tereikia, motule mano, žmogui pagadinti. Tat žiūriu į tave ir galvoju, kur viskas dingio.

A n i s j a. Visai nusibaigiau. O į tą kvaišę Akuliną pažvelk. Buvo suskretusi, apsileidusi merga, o dabar pažiūrėk. Iš kur viskas atsirado. Tai jis ją išpuošė. Išsi-pustė, išsipūtė kaip burbulas ant vandens. Nors ir kvai-ša, bet įsikalė sau į galvą: aš, girdi, šeimininkė. Mano namai. Tėvelis su juo mane ir apvedinti norėjęs. O jau pikta, dieve saugok. Supyks, nuo stogo šiaudus drasko.

K ū m a. Vaje, vaje, koks tavo gyvenimas, kūma, kai pažiūril! O dar žmonės pavydi. Turtingi, girdi, bet, ma-tyt, motule mano, ir auksas ašaromis aplaistytas.

A n i s j a. Būta ko pavydėti! Ir tas pats turtas nie-kais nueis. Švaisto pinigus, baisu pagalvoti.

K ū m a. Bet kodėl gi tu, kūma, per daug nusileidi? Pinigai juk tavo.

A n i s j a. Kad tu viską žinotumei. Padariau aš vieną klaidelę.

K ū m a. Tavo vietoj, kūma, aš pačiai vyresnybei pa-siskųsčiau. Pinigai tavo. Kaip jis gali juos švaistyti. To-kių teisių nėra.

A n i s j a. Šiandien į tai nežiūrima.

K ū m a. Ak, kūma, kai pasižiūriu į tave, visai jau tu pasidavei.

A n i s j a. Pasidaviau, mieloji, visai pasidaviau. Už-ujo jis mane. Ir patį nieko nebežinau. Oi, vargšė mano galvelėl

K ū m a. Bene ateina kas? (*Klausosi*)

Atsidaro durys, ir įeina A k i m a s

KETVIRTOJI SCENA

Tos pačios ir Akimas

Akimas (*žegnojasi, daužo į slenkstį vyžas ir nusi-velka*). Ramybė šiems namams! Kaip sveiki gyvenate? Sveika, tetule.

Anisja. Sveikas, tėveliuk. Iš namų, ar ką?

Akimas. Pagalvojau, taigis, vadinasi, nueisiu, taigis, pas sūnelį, pas sūnelį nueisiu. Neanksti išėjau, papietavau, vadinasi, ir išėjau; bet sniego kiek, taigis, sunku eiti, sunku, užtat, taigis, ir vėlai atėjau, vadinasi. O sūnelis namie? Tai yra, ar namie sūnelis?

Anisja. Nėra, mieste.

Akimas (*sėdasi ant suolo*). Reikaliuką į jį, taigis, reikaliuką turiu. Pasakojau, vadinasi, aš jam anądien, taigis, vadinasi, apie savo bėdas, pasakojau, kad kuinelis nusibaigė, vadinasi, kuinelis. Įsitaisyti, taigis, reikėtų nors kokį arkliuką, taigis, kuinelį. Štai ir, taigis, atėjau, vadinasi.

Anisja. Sakė Mikita; parvažiuos, pašnekėsime. (*Atsistoja ir eina prie krosnies*) Pavakarieniauk, tuo tarpu jis ir parvažiuos. Mitričiau, eik vakarieniauti, a Mitričiau?

Mitričius (*švokščia, pabunda*). Ko?

Anisja. Vakarieniauti.

Mitričius. O, viešpatie, Mikola maloningasis!

Anisja. Eik vakarieniauti.

Kūma. Aš eisiu. Likite sveiki. (*Išeina*)

PENKTOJI SCENA

Akimas, Anisja ir Mitričius

Mitričius (*lipa nuo krosnies*). Nė nepajutau, kaip užmigau. O, viešpatie, Mikola maloningasis! Sveikas, dėde Akimai.

Akimas. E! Mitričius! Ką gi tu, vadinasi, taigis? Mitričius. Taigi mat, samdiniu pas Nikitą, pas tavo sūnų, gyvenu.

Akimas. Matai! Vadinasi, taigis, samdiniu pas sūnų. Matai!

Mitričius. Mieste pas pirklių gyvenau, bet prasi-
gėriau ten. Užtat ir grįžau į kaimą. Savos pastogės ne-
turiu, tai ir parsisamdžiau. (*Žiovauja*) O, viešpatie!

Akimas. Ką gi Mikiška, taigis, veikia? Prireikė, vadinasi, berną, taigis, berną nusisamdyti?

Anisja. Nei prireikė, nei ko! Anksčiau susidoroda-
vo pats vienas, o dabar jam ne tas rūpi, užtat ir berną
pasiėmė.

Mitričius. Pinigų turi, tai kas jam...

Akimas. Be reikalo, taigis. Visai be reikalo, tai-
gis. Be reikalo. Išdykavimas, vadinasi.

Anisja. Tai jau išdyko, išdyko nežmoniškai.

Akimas. Galvoja žmonės, taigis, kaip geriau, o
išeina, taigis, vadinasi, blogiau. Turte išdyksta žmogus,
išdyksta.

Mitričius. Persirijęs ir šuo pasiunta. Perdaug
sočiai gyvendamas, kaip čia neišdyksi! Aš pats iš sotaus
gyvenimo ana kaip uždavau. Tris savaites lakiau be per-
stojo. Paskutinius autus pragėriau. Nebeliko už ką gir-
taut, mečiau. Dabar pasižadėjau nebegerti daugiau.
Trauk ją bala.

Akimas. O senė, vadinasi, tavo kurgi?

Mitričius. Mano senė, brolau, savo vietoje. Mieste
karčiamas lanko. Dabišė taip pat — viena akis išlupta,
kita išmušta, ir snukis į šalį nusuktas. O blaiva, kad ją
kur devynios, nebūva niekada.

Akimas. Vaje, vaje! Kaipgi taip?

Mitričius. O kur kitur vieta kareivio žmonai?
Prie savo darbo priskirta.

Tyla

A k i m a s (*Anisjai*). Ką gi, ar Nikita į miestą, taigis, nuvežė ką nors parduoti, vadinasi, nuvežė ką?

A n i s j a (*dengia stalą ir neša vakarienę*). Tuščiomis išvažiavo. Pinigų nuvažiavo, iš banko pinigų pasiimti.

A k i m a s (*vakarieniauja*). Ar kitur, taigis, norite pinigų padėti, pinigų tatau?

A n i s j a. Ne, mes jų neliečiame. Tik 20 ar 30 rublių; išleidome, tai reikia pasiimti.

A k i m a s. Reikia pasiimti? O kam juos imti, taigis, pinigų tatau? Šiandien, vadinasi, taigis, paimsi, ryt, vadinasi, paimsi — taip juos visus, taigis, ir išimsi, vadinasi.

A n i s j a. Tai už palūkanas. O pinigai visi lieka.

A k i m a s. Visi lieka? Kaipgi visi? Tu juos imsi ir imsi, o jie vis bus visi. Pripilk aruodą miltų, vadinasi, taigis, ir semk iš ten, tai ką gi — miltai vis bus visi? Tai, vadinasi, ne taigis. Apgaudinėja jie. Tu tikrai sužinok, kitaip jie apgaus. Kaipgi visi? Tu, taigis, imsi ir imsi, o jie visi ir visi.

A n i s j a. Aš jau nė nežinau. Mums tada Ivanas Mosiejčius patarė. Padėkite, girdi, pinigų į banką, ir pinigai bus visi, ir procentą gausite.

M i t r i č i u s (*baigė valgyti*). Tas teisybė. Aš pas pirklių gyvenau. Pas juos vis taip. Padėjai pinigų ir gulėk ant krosnies, procentus imk.

A k i m a s. Keistai, taigis, tu kalbi. Kaipgi, taigis, imk tu, imk, o jie, vadinasi, taigis, iš kur paimsi? Pinigų tatau iš kur paimsi?

A n i s j a. Iš banko pinigų duoda.

M i t r i č i u s. Ką čia? Boba, ji išdėstyti nemoka. Žiūrėk, aš tau viską išaiškinsiu. Įsidėmėk. Tu, pavyzdžiui, turi pinigų, o pas mane, pavyzdžiui, pavasaris atėjo, žemė dirvonuoja; sėklos nėra arba mokesčiai, sakysim. Tad aš, vadinasi, ateinu pas tave. Akimai, sakau, duok dešimtrubį, o aš, nusivalęs laukus, tau per Žolinę grąžinsiu ir už malonę atidirbsiu. Tu, pavyzdžiui, matai, kad

pas mane yra kas išspausti: kuinelis ar karvutė, tai tu ir sakai: du ar tris rublius duok už malonę, ir viskas. Man ant sprando vargas sėdi, negaliu išsiversti. Gerai, sakau, imu dešimtrublę. Rudenį darau apyvartą, atnešu skolą, o tu lupi nuo manęs tris rublius viršaus.

A k i m a s. Betgi tai, vadinasi, taigis, nedoras darbas, taip, vadinasi, elgiasi tas, kas dievą pamiršo. Tai, vadinasi, ne taip, kaip reikia.

Mitričius. Tu palauk. Veikiai bus taip, kaip reikia. Tu įsidėmėk. Dabar, vadinasi, tu šitaip padarei, apiplėšei, vadinasi, mane, o pas Anisją guli atliekamų pinigų. Ji neturi jų kur dėti, o be to, kaip boba, nė neišmano. Ateina ji pas tave; ar negalima, sako, ir su mano pinigais naudos padaryti. Ką gi, galima, sakai. Štai tu ir lauki. Vasarą ateinu aš vėl. Duok, sakau, vėl dešimtrublę, o aš už malonę... Tai tu ir sumeti: jei oda nuo manęs dar ne visa nulupta, dar galima lupti, tu ir duodi Anisjos pinigų. O jeigu, pavyzdžiui, neturiu aš nieko, esti nėra kas, tu, vadinasi, vėl sumeti, matai, kad nulupti jau nebėra ko, tuojau ir sakai: keliauk sau sveikas, brolau, o ieškai kurio kito, vėl skolini savus ir Anisjos pinigus, ir jau nuo ano lupi. Štai ir yra bankas. Taip tatai ir eina ratu. Dalykas, brolau, gudrus.

A k i m a s (*įsitarščiaučs*). Bet kas gi tai? Tai, vadinasi, taigis, nešvarus dalykas. Kai muzikai, taigis, daro, muzikai, ir tai, vadinasi, nuodėmė, taigis, laiko. Tai ne pagal įstatymą, taigis, ne pagal įstatymą, vadinasi. Tai nešvarus dalykas. Kaipgi mokytieji, taigis...

Mitričius. Tai pats malonusis jų darbas, brolau. Tu žinok: kvailesnieji arba moterys, kai nesugeba patys pinigų apyvartoti paleisti, tai ir neša į banką, o jie, kad juos kur devynios, čiumpa ir tais pinigais lupikauja iš žmonių. Dalykas gudrus!

A k i m a s (*atsidusdamas*). Ak, kaip žiūriu aš, taigis, vargas be pinigų, bet su pinigais, taigis, dvigubas vargas. Kaipgi taip. Dievas dirbti prisakė. O tu, vadi-

nas, taigis, padėjai pinigų į banką ir miegok sau, o pinigai tave, vadinas, gulintį maitins. Tai nešvarus dalykas, tai, vadinas, ne pagal įstatymą.

Mitričius. Ne pagal įstatymą? Šito, brole, šiandien nepaisoma. O kaip dar nutaiso, — iki paskutinio siūlelio. Tokie tatau dalykai.

Akimas (*atsidūsta*). Tai jau, matyt, pasaulio galas, taigis, artinasi. Na, kad ir išvietės, vadinas, kai aš mieste įsižiūrėjau. Ir išsigalvok tu man. Išlyginta, ištaisyta, vadinas, puošniai, kaip koks traktierius. O be reikalo. Visai be reikalo. Oi, dievą pamiršom. Pamiršom, vadinas. Pamiršom, pamiršome mes dievą, dievą, vadinas. Ačiū, mieloji, sotus, patenkintas. (*Išlenda iš už stalo*)

Mitričius lipa ant krosnies

Anisja (*valgydama tvarko stalą*). Gal tėvas sutramdytų, bet pasakyti gėda.

Akimas. Ką?

Anisja. Taip, pati sau.

SESTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka. Aniutka įeina

Akimas. A! gudruolė. Vis kruti! Sušalai, tur būt?

Aniutka. Oi, kaip sušalau. Sveikas, seneli.

Anisja. Na, ką? Ten?

Aniutka. Nėra. Tiktai Andrijanas iš miesto ten, sakė, matęs juos dar mieste, smuklėje. Tėtis, sako, girtas girtutėlis.

Anisja. Valgyt nori, ką? Še.

Aniutka (*eina prie krosnies*). Ir šalta gi jau. Rankas net nugėlė.

Akimas nusiauna, Anisja plauna indus

Anisja. Tėveliuk!

A k i m a s. Ką pasakysi?

A n i s j a. Kaip Mariška, gerai gyvena?

A k i m a s. Nieko. Gyvena. Moterėlė, taigis, protin-ga, rami, gyvena, vadinasi, taigis, stengiasi. Nieko. Mo-terėlė, vadinasi, uoli, darbšti ir, taigis, paklusni. Mote-rėlė, vadinasi, nieko, vadinasi.

A n i s j a. Pasakojo, kad iš jūsų kaimo vienas Ma-rinkos vyro giminaitis mūsų Akulinai pirštis norėjęs. Ką, negirdėt?

A k i m a s. Ar Mironovas? Plepėjo bobos kažką. Bet nepataikė, vadinasi. Kažkas neaišku, vadinasi, nežinau, taigis. Senės kažką pasakojo. Bet mano atmintis trum-pa, trumpa, vadinasi. O Mironovas ką gi, taigis, vyras, vadinasi, taigis, nieko.

A n i s j a. Aš jau nežinau, kaip norėčiau ją greičiau išpiršti.

A k i m a s. O ką?

A n i u t k a (*klausosi*). Parvažiavo.

SEPTINTOJI SCENA

Tie patys ir N i k i t a. (Įeina girtas Nikita — maišas ir ryšulys po pažastimi, į popierių suvynioti pirkiniai ran-kose — atidaro duris ir sustoja)

A n i s j a. Na, neprasidėk su jais. (*Tebeplauna šaukš-tus ir nepasuka galvos, kai atsidaro durys*)

N i k i t a. Anisja, žmona! Kas parvažiavo?

Anisja žvilgterėja ir nususuka. Tyli

(*Rūsčiai*). Kas parvažiavo? Ar nebepažįsti?

A n i s j a. Ko čia puties. Eik.

N i k i t a (*dar rūsčiau*). Kas parvažiavo?

A n i s j a (*prieina ir paima jam už rankos*). Na, vy-ras parvažiavo. Eik vidun.

Nikita (*spiriasi*). Taigi kad vyras. O kuo vardu vyras? Sakyk teisingai.

Anisja. Tegu tavo galas — Mikita.

Nikita. Taigi! Stačioke — tėvavardį sakyk.

Anisja. Akimičius. Na!

Nikita (*vis tarpdury*). Taigi. Ne, tu ir pavardę pasakyk.

Anisja (*juokiasi ir tempia už rankos*). Čilikinas. Tai kad prisilakė!

Nikita. Taigi. (*Isikimba už durų staktos*) Tu pasakyk, kuria koja Čilikinas pirkion žengia?

Anisja. Gana jau — šalčio prileisi.

Nikita. Sakyk, kuria koja žengia? Būtinai turi pasakyti.

Anisja (*sau*). Įkyrės dabar. Na, kairiaja. Eikš, ar ką jau.

Nikita. Taigi.

Anisja. Tu tik pažvelk, kas pirkioj.

Nikita. Tėvas? Ką gi, tėvo aš nesigėdinu. Tėvui pagarbą galiu parodyti. Sveikas, tėveli. (*Lenkiasi jam ir paduoda ranką*) Mūsų pagarba jums.

Akimas (*neatsakydamas*). Degtinė, degtinė, vadinasi, ką daro. Biaurumėlis!

Nikita. Degtinė? Kad išgėriau? Dėl to tai kaltas, išgėriau su bičiuliu, pasivaišinau.

Anisja. Eik gulti, ar ką jau?

Nikita. Žmona, kur aš stoviu, sakyk?

Anisja. Gerai, jau gerai, eik gult.

Nikita. Aš dar arbatą su tėvu gersiu. Užkaišk virtuvą. Akulina, eik čia.

ASTUNTOJI SCENA

Tie patys ir Akulina

Akulina (*išsipuščiusi, ateina su pirkiniais. Nikitai*). Tu tikriausiai viską išmėtei? Kur verpalai?

Nikita. Verpalai? Verpalai ten. Ei, Mitričiaus! Kur tu? Užmigai? Eik, nukinkyk arklių.

Akimas (*nemato Akulinos ir žiūri į sūnų*). Ką išsi-galvoja! Senis, vadinas, taigis, nusikamavo, vadinas, kūlė, o jis, taigis, prisilakė. Arklių nukinkyk. Tpfu! Biau-rybė!

Mitričius (*nulipa nuo krosnies, aunasi veltiniais*). O, viešpatie maloningasis! Ar kieme arklys? Privarei, tur būt? Matai, kad jį kur galas, kaip prisilakė. Iki vir-šugalvio. O, viešpatie! Mikola išrinktasis! (*Užsivelka kailinius ir eina į kiemą*)

Nikita (*sėdasi*). Tu man, tėveli, atleisk. Išgėriau, tiesa, bet ką padarysi? Ir višta geria. Taip, rodos? O tu atleisk. Ką gi, Mitričius — jis neįsižeis, nukinkys.

Anisja. Ar tikrai kaisti virtuvą?

Nikita. Ką. Tėvas atėjo, aš su juo pasikalbėti noriu, arbatą gersiu. (*Akulina*) Pirkinius visus įnešei?

Akulina. Pirkinius? Savo pasiėmiau, o kiti — ro-gėse. Štai šis ne mano, pasiimk. (*Meta ant stalo ryšulėlį ir deda į skrynią savo pirkinius*)

Aniutka žiūri, kaip Akulina tvarkosi; Akimas nežiūri į sūnų, deda ant krosnies autus su vyžom

Anisja (*išeidama su virtuvu*). Jau taip pilna skry-nia — ir dar pripirko.

DEVINTOJI SCENA

Akimas, Akulina, Aniutka ir Nikita

Nikita (*apsimesdamas blaivus*). Tu, tėveli, nepyk ant manęs. Tu manai, aš girtas. Aš iš tikrųjų viską ga-liu. Jei ir geriu, proto nepametu. Aš su tavim, tėveli, galiu kalbėtis dabar. Viską atsimenu. Pinigus minėjai, sakei, kuinelis nusivarė — atsimenu. Visa tai galima. Visa tai mūsų rankose. Jei pinigų suma didžiulė būtų

reikalinga, tada galima būtų neskubėti, o dabar viską galiu. Štai jie.

A k i m a s (*tebesiknebinėja su apavu*). Ei, vaikine, taigis, vadinas, pavasario kelias, taigis, ne kelias...

N i k i t a. Į ką tu čia dabar kreipi? Vadinas, su girtu kalba ne kalba, taip? Bet tu neabejok. Arbatos išgersime. O aš viską galiu, tikrai visus reikalus pataisyti galiu.

A k i m a s (*linguoja galva*). Ei, ei-ei-ei!

N i k i t a. Pinigai štai čia. (*Kiša ranką kišenėn, išsi-traukia piniginę, varto banknotus, paima dešimtrublę*) Imk arkliui. Imk arkliui, tėvo aš negaliu užmiršti. Niekados neapleisiu. Todėl, kad tėvas. Še, imk. Labai paprastai. Nesigailiu. (*Prieina ir bruka Akimui pinigų. Akimas neima pinigų. Nikita griebia už rankos*) Imk, sakau, kad duodu; aš nesigailiu.

A k i m a s. Negaliu, vadinas, taigis, imti ir negaliu, taigis, kalbėtis su tavim. Tu nebeturi, taigis, žmogaus pavidalo, vadinas.

N i k i t a. Neleisiu. Imk. (*Bruka pinigų Akimui į rankas*)

DESIMTOJI SCENA

Tie patys ir Anisja

A n i s j a (*įeina ir stabteli*). Geriau jau paimk. Juk neduos ramybės.

A k i m a s (*paima, galvą linguodamas*). E, ta degtinėl! Ne žmogus, vadinas...

N i k i t a. Štai ir tvarkoj. Atiduosi — atiduosi, o ne atiduosi, dievai tavęs nematė. Aš štai kaip! (*Pamato Akuliną*) Akulina, parodyk dovanas.

A k u l i n a. Ką?

N i k i t a. Dovanas parodyk.

A k u l i n a. Dovanas? Ko čia jas rodyti? Aš jau padėjau.

Nikita. Išimk, sakau. Aniutkai pažiūrėt įdomu. Parodyk, sakau, Aniutkai. Šaliką atrišk. Duok čia.

Akimas. Oi-oi, žiūrėti šlykštu! (*Lipa ant krosnies*)

Akulina (*išima ir padeda ant stalo*). Na štai, ko čia jas žiūrėti?

Aniutka. Vaje, kokia graži! Šita ne prastesnė už Stepanidos.

Akulina. Stepanidos? Kur ten Stepanidos susilygins su šita. (*Pagyvėjusi, išvyniodama*) Pažvelk čia, kokia medžiaga!.. Prancūziška.

Aniutka. O kartūnas koks gražus! Mašutka turi tokį pat, tik anas šviesesnis, žydrame dugne. Šis baisiai gražus.

Nikita. Taigi!

Anisja piktai nueina į kambarą, grįžta su virtuovo kaminėliu ir prieina prie stalo

Anisja. Išdėliojo, mat, reikia čia.

Nikita. Tu tik pažiūrėk!

Anisja. Ko man žiūrėti. Nemačiau aš, ar ką? Numimk nuo stalo. (*Numeta šaliką ant grindų*)

Akulina. Ko tu mėtai?.. Savo mėtyk. (*Pakelia*)

Nikita. Anisja! Žiūrėk!

Anisja. Ką čia žiūrėti?

Nikita. Tu manai, aš tave pamiršau. Žiūrėk čia. (*Parodo ryšulėlį ir sėdasi ant jo*) Tau dovana. Tik užsitar nauk. Žmona, kur aš sėdžiu?

Anisja. Liaukis tyčiojėsis. Nebijau aš tavęs. Už kieno pinigų laki ir savo riebuilei dovanas pirkinėji? Už mano.

Akulina. Taigi, tavo! Pavogt norėjai, tik nepasisekė. Išeik, tu! (*Nori praeiti, pastumia*)

Anisja. Ko tu stumdaisi? Aš tau pasistumdysiu.

Akulina. Pasistumdysiu? Nagi, lįsk. (*Artinasi į ją*)

Nikita. Na, bobos, bobos. Užteks! (*Atsistoja į jų tarpą*)

Akulina. Irgi lenda. Tylėtum geriau ir apie save pagalvotum. Tu manai, nežino?

Anisja. Ką žino? Sakyk, sakyk, ką žino?

Akulina. Vieną dalyką apie tave žinau.

Anisja. Šliure tu, su svetimu vyru gyveni.

Akulina. O tu sąvajį į kapus nuvarei.

Anisja (*puola Akuliną*). Meluoji.

Nikita (*sulaiko*). Anisja! Gal užmiršai?

Anisja. Negąsdink! Aš nebijau tavęs.

Nikita. Lauk! (*Apsuka Anisją ir išstumia*)

Anisja. Kur aš eisiu? Neisiu iš savo namų.

Nikita. Lauk, sakau. Ir ateiti nedrįsk.

Anisja. Neisiu. (*Nikita stumia, Anisja verkia, šaukia, kabinasi į duris*) Kas gi tai, iš savų namų meta? Ką tu, nevidone, darai? Tu manai, kad tavęs niekas nesusaldys. Tik tu palauk!

Nikita. Na, na!

Anisja. Pas seniūną, pas uriadniką nueisiu.

Nikita. Lauk, sakau. (*Išstumia*)

Anisja (*už durų*). Pasismaugsiu!

VIENUOLIKTOJI SCENA

Nikita, Akulina, Aniutka ir Akimas

Nikita. Tai jau.

Aniutka. O-o-o! Mamute, mieloji, brangioji. (*Verkia*)

Nikita. Labai aš čia jos išsigandau. O tu ko verki? Nebijok, sugrįž! Eik, virtuvo pažiūrėk.

Aniutka išeina

Nikita, Akimas ir Akulina

Akulina (*surenka pirkinius, slepia*). Mat, biaurybė, kaip sujaukė. Palauk gi, aš jai liemenę sukarpysiu. Tikrai sukarpysiu.

Nikita. Išvariau aš ją, tai ko gi tu dar?

Akulina. Naują šaliką sutepė. Jei toji kalė nebūtų išėjusi, aš jai akis būčiau išdraskiusi.

Nikita. Liaukis. Ko tau pykti? Jei aš ją mylėčiau.

Akulina. Mylėtum? Yra kas mylėti, storasnukę. Jei būtum tada ją metęs, nieko nebūtų buvę. Būtum praginęs velniop. O namai — vis tiek mano, ir pinigai mano. Irgi šeimnininkė neregėta, kokia ji šeimnininkė prieš vyrą? Galvažudė ji, štai kas. Su tavim tą pat padarys.

Nikita. Oi, bobiškos gerklės niekuo neužkimši. Pati nežinai, ką tauški.

Akulina. Ne, žinau. Nebegyvensiu su ja. Išginsiu iš namų. Negali ji su manim gyventi. Šeimnininkė irgi. Ne šeimnininkė ji, kalėjimo lupena.

Nikita. Na, liaukis. Ar tau reikia kuo nors dalintis su ja? Tu jos nežiūrėk. Tu į mane žiūrėk. Aš šeimnininkas. Ką noriu, tą ir darau. Jos nebemyliu, tave pamilau. Ką noriu, tą myliu. Mano valdžia. O jai areštas. Ji man štai kur. (*Parodo po kojom*) Et, armonikos nėra!

Krosnyje pyragas,
Židinyje košė,
Kodėl negyventi
Ir linksmiems nebūti.
O kai mirtis pasisuks,
Mirsime ramiai.
Krosnyje pyragas,
Židinyje košė.

TRYLIKTOJI SCENA

Tie patys. Mitričius (įeina, nusirengia ir lipa ant krosnies)

Mitričius. Vėl, matyt, bobos susipešė! Pasidras-kė. O, viešpatie! Mikola maloningasis.

Akimas (*sėdi ant krosnies krašto, susiranda autus, vyžas ir aunasi*). Lįsk, lįsk į kampą.

Mitričius (*lenda*). Vis nepasidalina, matyt. O, viešpatie!

Nikita. Išimk antpilą. Išgersime su arbata.

KETURIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka

Aniutka (*įeina, Akulinai*). Nešiotė, virtuvą baigia virti.

Nikita. O kur motina?

Aniutka. Ji priemenėj stovį, verkia.

Nikita. Taigi. Pašauk ją, pasakyk, kad virtuvą atneštų. Paduok, Akulina, indus.

Akulina. Indus? Na, ką gi. (*Padedą ant stalo indus*)

Nikita (*išima antpilą, riestainius, silkes*). Čia, vadinasi, sau, čia bobai verpalai, žibalas ten priemenėj. O šit ir pinigai. Palauk. (*Paima skaitytuvus*) Tuoju su-skaičiuosiu. (*Skaičiuoja*) Kvietiniai miltai aštuonios gri-vinos, aliejus... Tėveliui 10 rublių. Tėveli! Eikš arbatos gerti.

Tyla. Akimas sėdi ant krosnies ir vyniojasi apivarus

PENKIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Anisja

Anisja (*įneša virtuvą*). Kur statyt?

Nikita. Statyk ant stalo. Ką, ar buvai pas seniūną? Taigi, šnekėk, bet ir žinok, ką šneki. Na, gana pykti.

Sėskis, gerk. (*Pripila jai taurelę*) O štai ir dovanėlę tau. (*Paduoda ryšulėlį, ant kurio sėdėjo. Anisja paima tylėdama, linguodama galva*)

A k i m a s (*nulipa ir apsivelka kailiniais, prieina prie stalo, padeda ant jo banknotą*). Va tavo pinigai. Pasiimk.

N i k i t a (*nemato banknoto*). Kur manai eiti, kad apsivilkai?

A k i m a s. Aš eisiu, eisiu aš, vadinas, atleiskite man. (*Ima kepurę ir juostą*)

N i k i t a. Še tai tau. Kurgi eisi naktį?

A k i m a s. Negaliu aš, vadinas, taigis, jūsų namuose būti, taigis, negaliu, negaliu, atleiskite.

N i k i t a. Bet kurgi tu, be arbatos?

A k i m a s (*apsijuosia*). Išeinu todėl, kad, vadinas, negerai pas tave, taigis, Mikiška, negerai tavo namuose, taigis, negerai. Vadinas, blogai tu, Mikiška, gyveni, blogai. Aš išeinu.

N i k i t a. Na, užteks kalbėti, sėskis arbatos gerti.

A n i s j a. Ką gi tu, tėveliuk, prieš žmones bus gėda. Ko gi įsižeidei?

A k i m a s. Įsižeist aš, taigis, neįsižeidžiau, vadinas, neįsižeidžiau, o tik matau aš, taigis, vadinas, kad mano sūnus į pražūtį, vadinas, į pražūtį sūnus žengia.

N i k i t a. Kokia čia pražūtis? Tu įrodyk.

A k i m a s. Pražūtis, pražūtis, visas tu pražūty. Ką aš tau vasarą sakiau?

N i k i t a. Maža ką tu sakei.

A k i m a s. Aš tau sakiau, taigis, apie našlaitę, sakiau, kad nuskriaudei tu našlaitę Mariną, vadinas, nuskriaudei.

N i k i t a. Irgi atsiminė. Pernai žąsį valgė, šiemet pilve girgsi, — tas reikalas jau praėjo...

A k i m a s (*įsitarščiuodamas*). Praėjo? Ne, brolau, tas nepraėjo. Nuodėmė, vadinas, už nuodėmės kabinas,

paskui save tempia, ir įklimpai tu, Mikiška, į nuodėmę. Įklimpai tu, kaip žiūriu, į nuodėmę. Įklimpai tu, nugrimzdai tu, vadinasi.

Nikita. Sėskis arbatos gerti, štai ir visa kalba.

Akimas. Negaliu aš, vadinasi, taigis, arbatos gerti. Todėl, kad dėl tavo bauraus elgesio, vadinasi, taigis, man šlykštu, labai šlykštu. Negaliu aš, taigis, su tavim arbatos gerti.

Nikita. Na, ir užgiedojo. Eikš prie stalo.

Akimas. Tu pertekliuj, taigis, kaip pinklėse. Pinklėse tu, vadinasi. Ak, Mikiška, sąžinę reikia turėti!

Nikita. Kokią tu teisę turi mano namuose man priekaištauti? Ir ko gi tu iš tikrųjų prikibai? Kas aš tau — vaikas, kuriam ausį galima nusukti? Šiandien jau nebėra to.

Akimas. Tikrai, girdėjau aš šiandien, kad ir, taigis, kad ir tėvams už barzdų krato, vadinasi, pražūčiai tai, pražūčiai, vadinasi.

Nikita (*piktai*). Gyvename, tavęs neprašome, o tu atėjai pas mus vargo prispirtas.

Akimas. Pinigai? Štai jie, tavieji pinigai. Elgetauti, vadinasi, eisiu, o ne, taigis, neimsiu, vadinasi.

Nikita. Na, užteks jau. Ir ko pyksti, kompaniją gadini. (*Sulaiiko už rankos*)

Akimas (*sušunka*). Leisk, neliksiu čia. Geriau patvory nakvosiu, negu tavojoj šlykštybėj. Tpfu, atleisk, viešpatiel (*Išeina*)

SEŠIOLIKTOJI SCENA

Nikita, Akulina, Anisja ir Mitričius

Nikita. Še tai taul

SEPTYNIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Akimas

Akimas (*prasiveria duris*). Atsipeikėk, Mikita. Sąžinę turėk. (*Išeina*)

AŠTUONIOLIKTOJI SCENA

Nikita, Akulina, Anisja ir Mitričius

Akulina (*ima puodelius*). Ką gi, ar pripilti?

Visi tyli

Mitričius (*švokščia*). O, viešpatie, pasigailėk manęs nuodėmingo!

Visi krūpteli

Nikita (*gulasi ant suolo*). Oi, liūdna, liūdna, Akulka! Kur armonika?

Akulina. Armonika? Pasigedo, mat. Juk tu pataisyt ją atidavei. Aš pripyliau, gerk.

Nikita. Nenoriu. Gesinkit šviesą... Oi, liūdna man, kaip liūdna! (*Verkia*)

Uždanga

KETVIRTASIS VEIKSMAS

KETVIRTOJO VEIKSMO VEIKEJAI

NIKITA
MATRIONA
ANISJA
ANIUTKA
MITRICIUS
KAIMYNĖ
KŪMA
PIRSLYS — paniuręs valstietis.

Ruduo. Vakaras. Šviečia mėnulis. Kiemas. Priešais priemenė, dešinėj kūrenamoji pirkia ir vartai, kairėj nekūrenamoji pirkia ir rūšys. Viduj girdėti kalbant ir šūkaujant girtus. Iš priemenės išeina kaimynė, pasišaukia Anisjos kūmą.

PIRMOJI SCENA

Kūma ir kaimynė

Kaimynė. Kodėl Akulina nepasirodė?

Kūma. Kodėl nepasirodė? Mielai būt pasirodžiusi, bet, girdi, neturi laiko. Atvažiavo piršliai nuotakos žvalgyti, o ji, motule tu mano, nekūrenamoj pirkioj guli ir akių nerodo, vargšėlė.

K a i m y n ė. Kodėl gi jau taip?

K ū m a. Kažkas bloga akimi nužiūrėjo, sako, pilvą suskaudo.

K a i m y n ė. Nejaugi?!

K ū m a. O ką manai. (*Šnibžda į ausį*)

K a i m y n ė. Argi? Tai mat! O juk sužinos piršliai.

K ū m a. Ką čia sužinos. Girti visi. Jiems labiau krautis rūpi. O duoda nemažai — dvejus kailinius, motule tu mano, šešetą atsegtinių, prancūzinę skarą, drobės kažkas irgi daug ir pinigų, sako, dvi šimtines.

K a i m y n ė. Na, jau nelabai ir pinigais tesidžiaugsi. Tokia gėda.

K ū m a. Šš... Bene piršlys.

Nutyla ir įeina į priemenę

ANTROJI SCENA

Piršlys (vienas išeina iš priemenės, žagsi)

Piršlys. Sukajitau. Baisiai karšta. Atvėsti reikia truputį. (*Stovi, vėduojasi*) Ir dievas žino kaip čia... kažkas ne taip, nedžiugina... Na, o jeigu senė...

TREČIOJI SCENA

Piršlys ir Matriona

Matriona (*taip pat išeina iš priemenės*). O aš žiūriu, kur piršlys, kur piršlys? O tu, mielas, štai kur... Na, ką gi, mielas, ačiū dievui, viskas kaip reikia. Galima piršti ir negirti. O girti aš ir nemoku. Kad atsilankėte su geru tikslu, tai, dievas duos, dėkingi visą gyvenimą būsite. O nuotaka, kaip matai, reta paieškoti. Visoj apylinkėj antros tokios nerasi.

Piršlys. Tas tai taip, bet kad tik su pinigais viskas kaip reikiant būtų.

Matriona. Dėl pinigų nesirūpink. Kas jai tėvų skirta, tą ir turi. Pagal dabartinį metą, ar tai juokai, trys pusšimtės.

Piršlys. Mes nieko ir nesakome, bet kiekvienam savo rūpi. Vis kaip geriau norisi.

Matriona. Aš tau, piršly, tikrai sakau: jei ne aš, visą gyvenimą tokios nerastum. Kormilinai taip pat piršlius čionai siuntė, bet aš užgyniau. O dėl pinigų — teisingai sakau: kai velionis, duok dieve jam dangaus karalystę, merdėjo, tai ir įsakė, kad našlė ištektų už Mikitos, mat, man per sūnų viskas žinoma, o pinigėliai, vadinasi, Akulinai. Juk kitas ir sau pasiimtų, o Mikita visus ligi paskutinės kapeikos atiduoda. Ar tai juokai, tokie pinigai.

Piršlys. Žmonės kalba, kad pinigų jai daugiau velionis yra palikęs. Vaikinas gi taip pat ne iš kelmo spirtas.

Matriona. Ak, balandėliai baltieji. Svetimose rankose riekė didelė; kas buvo, tą ir duoda. Aš tau sakau: čia nepaleisk. Laikyk tvirtai. Tu žiūrėk, kas per mergina; kaip lėlė graži.

Piršlys. Tas taip. Tik mudu su boba visaip spėliojam dėl merginos. Kodėl nepasirodė? Galvojame, o ką, jeigu ligota?

Matriona. Eikit jau, eikit... Ji — ligota? Kitos tokios visoj apylinkėj nėra. Mergina kaip nulieta — negnybsi. Juk tu anąsyk matei. O kokia darbininkė. Apykurtė ji, tas tai teisybė. Na, bet viena yda — ne yda. O kad ji nepasirodė, tai, žinai, dėl kerų. Ji yra apkerėta. Ir žinau, kuri kalė tai padarė. Žinojo, matai, kad piršliai atvyksta, na, ir užkerėjo. Bet aš moku kerus nuimti. Rytoj pat mergina bus sveika. Tu dėl merginos neabejok.

Piršlys. Ką gi, reikalas sutartas.

Matriona. Taigi, tai tu jau, šitąjį, neišsižadėk savo žodžio. Ir manęs nepamiršk. Stengiausi ir aš. Tu jau nepalik...

Moters balsas iš priemenės. Važiuot, tai važiuot. Eik šen, Ivanai.

Piršlys. Tuoju. (*Nueina*)

Priemenėj grūdasi, išvažiuoja

KETVIRTOJI SCENA

Anisja ir Aniutka

Aniutka (*išbėga iš priemenės ir moja Anisjai*). Mamute!

Anisja (*iš ten*). Ko?

Aniutka. Mamute, eikš čia, kad neišgirstų. (*Nueina su ja prie stoginės*)

Anisja. Na, ko? Kur Akulina?

Aniutka. Ji nuėjo į svirną. Ką ji ten daro, baisu pasakyti. Kaip mane gyvą matai, nebėra, sako, jėgų kęsti. Visu balsu, sako, imsiu rėkti. Kaip mane gyvą matai.

Anisja. Gal pakentės. Tegu, svečius išleisim.

Aniutka. Oi, mamute! Kaip sunku jai! O ir širsta. Be reikalo, sako, jie mane prageria. Aš, sako, netekėsiu, aš, sako, mirsiu. Mamute, kad tik ji nenumirtų! Oi, kaip aš bijau!

Anisja. Nieko, gal nenumirs; o tu nevaikščiok pas ją. Eik sau.

Anisja ir Aniutka nueina

PENKTOJI SCENA

Mitričius (*vienas; ateina nuo vartų pusės, grėbsto išbarstytą šieną*). O, viešpatie, Mikola maloningasis! Degtinėlės kiek išlakė. Ir prismardino gi! Net kieme dvokia. Bet ne — nenoriu, trauk ją devynios! Mat, kiek šieno prikreekė. Neėda, tik kapsto. Antai visa krūva. Smarvė kokia! Tarytum po pat nosim. Kad ją kurl! (*Žiovauja*)

Gulti laikas. Bet nesinori pirkion eiti. Taip ir suka nosį. Smarvė prakeiktoji.

Girdėti — išvažiuoja

Na, išvažiavo. O, viešpatie, Mikola maloningasis! Irgi iš kailio neriasi, vienas kitą apgauti tykoja. O viskas niekai.

SESTOJI SCENA

Mitričius ir Nikita

Nikita (*įeina*). Mitričiau! Gali eiti ir lipti ant krosnies, aš sugrėbstysiu.

Mitričius. Na, ką gi; avims pamesk. Ką, ar išlydėjote?

Nikita. Išlydėjome, bet viskas kažkaip negerai. Nebežinau, nė ką daryti.

Mitričius. Anokio čia daikto! Ką gi čia. Tam yra prieglauda. Ten ką nori pamesk, viską pasiima. Duok kiek nori, nė nesiklausia. Ir dar pinigų moka. Tik apsiimk maitinti. Dabar tatai paprasta.

Nikita. Tu, Mitričiau, žiūrėk, kas nereikia — neplepėk.

Mitričius. O kas man. Naikink pėdsakus, kaip įmanydamas. Bet kaip iš tavęs dvokia degtinė. Eisiu pirkion. (*Nueina žiovaudamas*) O, viešpatie!

SEPTINTOJI SCENA

Nikita (*ilgai tyli; sėdasi ant rogių*). Na, ir reikalai.

AŠTUNTOJI SCENA

Nikita ir Anisja

Anisja (*įeina*). Kurgi tu?

Nikita. Čia.

Anisja. Ko sėdi? Laukti nėra kada. Tuoju reikia išnešti.

Nikita. Ką gi darysim?

Anisja. Aš tau sakau ką. Taip ir daryk.

Nikita. Geriau atiduotumėt į prieglaudą, jei kaip.

Anisja. Tai imk ir nunešk, jei jau tu nori. Virti košę tu mėgsti, bet ją valgyt nelabai, kaip matau.

Nikita. Tai kas daryti?

Anisja. Sakau, lipk į rūšį, iškask duobę.

Nikita. Gal jūs taip kaip nors.

Anisja (*pamėgdžiodama jį*). Taip kaip nors. Matyt, negalima taip kaip nors. Apie tai reikėjo tau anksčiau pagalvoti. Eik, kur siunčia.

Nikita. Ak, reikalai reikalėliai!

DEVINTOJI SCENA

Tie patys ir Aniutka

Aniutka. Mamute! Bobutė šaukia. Tur būt, vaikutis ten ėmė rėkti, tikriausiai, kaip mane gyvą matai.

Anisja. Ką čia tauški niekus, paralius tave trenktų. Kačiukai ten cypia. Eik pirkion ir miegok. O tai aš tau.

Aniutka. Mamute, mieloji, teisybė, dievaži...

Anisja (*užsimoja jai*). Aš tau! Kad tavo balso negirdėčiau!

Aniutka nubėga

Anisja (*Nikitai*). Eik, daryk, kas liepiama. O tai žiūrėk!... (*Nueina*)

DESIMTOJI SCENA

Nikita vienas, ilgai tyli

Nikita. Na, ir reikalai! Oi, tos bobos. Vienas vargas! Tu, girdi, anksčiau būtum pagalvojęs. Kada anks-

čiau pagalvosi? Kada galvosi? Ką gi, vasarą pristojo toji Anisja. Na, ką gi. Ar aš vienuolis? Pasimirė šeimininkas, ką gi, aš ir nuploviau nuodėmę, kaip pridera. Čia mano kaltės nėra. Negi mažai būna šitaip? O čia tie milteliai. Argi aš ją tam dalykui kursčiau? Juk jei aš būčiau žinojęs, tai ją, kalę, tada būčiau užmušęs. Tikrai būčiau užmušęs. Nedoro darbo dalyviu pavertė, ištvirkėlė! Ir nepakenčiama gi pasidarė ji man nuo to karto. Kai motina tada man pasakė, pasibiaurėjau, pasibiaurėjau aš ja, kad mano akys jos neberegėtų. Na, kaip su ja gyvent? Tai ir prasidėjo tarp mūsų! Toji merga ėmė kartis ant kaklo. Kas gi man? Ne aš, tai kitas. O išėjo, mat, kaip! Bet ir čia mano kaltės jokios nėra. Oi, reikalai reikalėliai! (*Sėdi susimąstęs*) Drąsios gi tos bobos — ką sugalvojo. Bet aš nesiduosiu įtraukiamas.

VIENUOLIKTOJI SCENA

Nikita ir Matriona (su žibintu ir kauptuku paskubom ateina)

Matriona. Ko gi tu sėdi kaip višta perekšlė ant kiaušinių? Ką liepė tau boba? Paruošk, kas reikia.

Nikita. O jūs ką gi darysite?

Matriona. Mes jau žinom, ką darysime. Tik tu savo darbą atlik.

Nikita. Neriai man kilpą ant kaklo.

Matriona. Ką gi tu? Ar jau trauktis galvoji? Ligi tiek jau prieita, o tu — vis dar atbulas?

Nikita. Šitokį dalyką daryti! Juk vis vien gyvas žmogus.

Matriona. Et, koks ten žmogus! Tiek ir tos gyvybės. O kur jį dėti? Kad ir nuneštum į prieglaudą — juk vis tiek mirs, o gandas paplis, veikiai išgarsins, ir liks merga mums ant sprando.

Nikita. O kai sužinos?

Matriona. Kas ten sužinos savo namuose. Taip padarysime, kad nė lapė nelos. Tik daryk, ką liepiu. O tai mums, boboms, be vyro taip pat neįmanoma. Še kauptuką, lipk žemyn ir padaryk ten, kas reikia. O aš pašviesiu.

Nikita. O ką ten reikia padaryti?

Matriona (*pašnibždom*). Duobutę iškask. O mes išnešim ir tuojau sutvarkysim. Antai ji vėl šaukia. Jūdinkis greičiau! O aš eisiu.

Nikita. Ar jis mirė?

Matriona. Žinoma, mirė. Tik reikia paskubėt. Žmonės dar nesugulė. Išgirs, pamatys, — visko jiems, biauzybėms, reikia. Ir uriadnikas šį vakarą pro šalį ėjo. O tu štai ką. (*Paduoda kauptuką*) Nusileisk į rūšį. Ten kamputy iškask duobelę, žemelę puri, paskui vėl užlyginsi. Žemelė-motutė niekam nepasakys, kaip karvė liežuviu užlaižys. Eik. Eik, mielas.

Nikita. Įpainiosite mane. Tegu jus galai. Tikrai išeisiu. Darykite vienos pačios, žinokitės.

DVYLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Anisja

Anisja (*tarpdury*). Ar jis jau iškasė?

Matriona. Ko tu išėjai? Kur ji padėjai?

Anisja. Pašukine užklojau. Nesigirdės. Ar jis iškasė?

Matriona. Nenori!

Anisja (*iššoksta įsiutusi*). Nenori! O kalėjime utėlės šerti nori?! Tuojau einu, viską uriadnikui pasakau. Žūt, tai žūt. Tuojau viską pasakau.

Nikita (*apstulbęs*). Ką pasakysi?

Anisja. Ką? Viską pasakysiu! Kas paėmė pinigų? Tu!

Nikita tyli

O nuodus kas įdavė? Aš įdaviau! Bet tu žinojai, žinojai, žinojai! Su tavim susitarusi buvau!

Matriona. Gana. Tu, Mikiška, ko ožiujiesi? Na, ką padarysi? Padirbėti reikia. Eik, uogele.

Anisja. Žiūrėk, koks neapsiviežėlis! Nenori. Prisi-tyčiojai tu iš manęs, užteks. Pajodinėjai manimi, dabar ir mano eilė atėjo. Eik, sakau, o ne, t'ai aš padarysiu!.. Še kauptuką, šel! Eik!

Nikita. Liaukis, ko pristojai? (*Ima kauptuką, bet tebesispiria*) Nenorėsiu — neisiu.

Anisja. Neisi? (*Ima rėkti*) Žmonės! Ei!

Matriona (*užima jai burną*). Ką tu! Pasiutai! Jis eis... Eik, sūneli, eik, brangusis.

Anisja. Tuojau žmones sušauksiu.

Nikita. Liaukis! Et, sutvėrimai. Na ką jau, tik pa-skubėkit. Jau šiaip ar taip. (*Eina prie rūsių*)

Matriona. Tai jau taip, uogele: mokėjai ulioti, mokėk ir pagirioti.

Anisja (*vis dar susijaudinus*). Tyčiojosi jis iš ma-nęs su savo meiluže! Užteks! Tegu ne aš viena. Tegu ir jis bus žmogžudys. Sužinos, kaip yra.

Matriona. Na, na, įsikarščiavai. Tu, mergele, ne-širsk, o daryk viską ramiai ir apgalvotai taip, kaip geriau. Eik, pažiūrėk, kaip merga. Jis čia viską sutvarkys. (*Eina paskui jį su žibintu. Nikita nusileidžia į rūšį*)

Anisja. Ir pasmaugti įsakysiu jam išperą savo biau-riąją. (*Vis dar sujaudinus*) Nusikamavau aš viena, savo darbais Piotro kaulams ramybės neduodu. Tegu ir jis patirs tą malonumą. Savęs nepasigailėsiu; sakiau, nepasigailėsiu!

Nikita (*iš rūsių*). Pašviesk, girdi?

Matriona (*pašviečia. Anisjai*). Kasa. Eik, atnešk.

Anisja. Pastovėk prie jo. O tai jis, niekšas, dar gali pasprukti. Aš eisiu atnešti.

Matriona. Žiūrėk, pakrikštyt nepamiršk. O jei ne, tai aš pati. Kryželis yra?

Anisja. Surasiu, aš žinau, kaip. (*Nueina*)

TRYLIKTOJI SCENA

Matriona (viena) ir Nikita (rūsy)

Matriona. Irgi įsiuto, nebūtų, mat, boba. Nors, tiesą pasakius, ir pikta. Na, bet, ačiū dievui, šį reikalą sutvarkysim, ir nė žymių neliks. Išstumsim mergą be ydos. Galės sūnelis ramiai gyventi. Namai, ačiū dievui, viso ko pertekę. Taip pat ir manęs nepamirš. Be Matrionos, kuo jie būtų? Nieko nesugalvotų. (*Į rūšį*) Ar jau, sūneli?

Nikita (*išlenda, matyti galva*). Ko gi ten? Neškite, ar ką? Ko gniūsinėjatės? Daryt, tai daryt.

KETURIOLIKTOJI SCENA

Tie patys ir Anisja. Matriona eina į priemenę ir susitinka Anisją. Anisja išeina su kūdikiu, susuktu į skudurus

Matriona. Ar pakrikštijai?

Anisja. O tai kaipgi? Vos atėmiau, — neduoda. (*Prieina ir paduoda Nikitai*)

Nikita (*neima*). Tu pati nunešk.

Anisja. Še, imk, sakau. (*Meta jam kūdikį*)

Nikita (*pagauna*). Gyvas! Motule tu mano, juda! Gyvas! Ką gi aš su juo...

Anisja (*išplėšia kūdikį jam iš rankų ir meta į rūšį*). Pasmauk greičiau, nebebus gyvas. (*Nustumia Nikitą žemyn*) Tavo darbas, tu ir pribaik.

Matriona (*sėdasi ant paminos*). Gailestingas jis. Sunku jam, vargšeliui. Na, bet ką gi! Juk tai jo nuodė-

mė. (*Anisja stovi prie rūšio. Matriona sėdasi ant prie-
bučio paminos, žvalgosi į ją ir kalba*) Žiū, kaip išsigando!
Na, bet ką gi? nors ir sunku, kitaip negalima. Kurgi
dingsi? Taigi, kai pagalvoji, kartais žmonės kaip jau
prašo vaikų! O, žiūrėk, dievas neduoda, — negyvas vis
gimdo. Štai kad ir popo pati. O čia jo nereikia, jis gimė
gyvas. (*Žiūri į rūšį*) Tur būt, pribagė. (*Anisjai*) Na, ką?

Anisja (*žiūrėdama į rūšį*). Lenta uždengė, ant len-
tos atsisėdo. Bagė, tur būt.

Matriona. Vaje, vaje! Kad ir norėtum nenusidėti,
bet negali!

Nikita (*išlipa, visas virpa*). Gyvas vis! Negaliu!
Gyvas!

Anisja. Jei gyvas, tai kurgi tu? (*Nori sulaikyti jį*)

Nikita (*puola ją*). Traukis! Užmušiu aš tave!
(*Čiumpa jai už rankos, ji ištrūksta, jis vejasi ją su kaup-
tuku rankoj. Matriona puola jam priešais, sulaiko. Anisja
nubėga į priebutį. Matriona nori atimti kauptuką. Nikita
motinai*) Užmušiu, ir tave užmušiu, traukis! (*Matriona
pabėga pas Anisją į priebutį. Nikita sustoja*). Užmušiu.
Visus užmušiu!

Matriona. Tai iš persigandimo. Nieko, praeis!

Nikita. Ką jos padarė? Ką jos su manim padarė?
Kaip cypė... Kaip sutraškėjo jo kaulėliai. Ką jos su ma-
nim padarė?! Ir gyvas vis, tikrai, gyvas! (*Tyli ir klau-
sosi*) Cypia... Va cypia. (*Bėga prie rūšio*)

Matriona (*Anisjai*). Eina, matyt, užkasti nori.
Mikita, gal tau žibintą?

Nikita (*neatsakydamas, klausosi ties rūšiu*). Ne-
girdėt. Pasivaideno. (*Eina šalin ir sustoja*) Ir kaip su-
traškėjo po manimi jo kaulėliai. Kr... kr... Ką jos su
manim padarė? (*Vėl klausosi*) Vėl cypia, tikrai cypia.
Kas gi tai? Motute, a motute! (*Prieina prie jos*)

Matriona. Ką, sūneli?

Nikita. Motute, mieloji, daugiau aš negaliu. Nieko
negaliu. Motute, mieloji, pasigailėk tu manęs.

Matriona. Oi, išsigandai gi tu, vargšeli. Eik, eik, degtinės išgerk, ar ką jau, drąsai sustiprinti.

Nikita. Motute, mieloji, visą mane pervėrė. Ką jūs su manim padarėt? Kaip sutraškėjo tie kaulėliai, ir kaip sucypė!.. Motule, mieloji, ką jūs su manim padarėt! (*Nueina į šalį ir sėdasi ant rogių*)

Matriona. Eik, brangusis, išgerk. Tai jau tikrai — nakties metu nejauku pasidaro. Bet palauk, išauš, o kai praeis diena kita, tai ir galvoti liausies. Palauk, mergą išleisim ir viską užmiršim. O tu išgerk, eik, išgerk. Aš jau pati rūsy sutvarkysiu.

Nikita (*pasipurto*). Degtinės ten liko? Gal užpilsiu? (*Nueina. Anisja, visą laiką stovėjusi prie priemenės, tylėdama pasitraukia*)

PENKIOLIKTOJI SCENA

Matriona ir Anisja

Matriona. Eik, eik, uogele, o aš jau padirbėsiu, įsilipsiu pati, užkasiu. Kur čia jis kauptuką nudėjo? (*Suranda kauptuką, nusileidžia į rūšį ligi pusės*) Anisja, eikš čionai, pašviesi.

Anisja. O ką gi jis?

Matriona. Labai jau įsibaimino. Per smarkiai tu užpuolei jį. Neprasidėk su juo, atsipeikės. Ma jį dievai, jau aš pati padirbėsiu. Žibintą pastatyk čia. Aš matysiu. (*Matriona dingsta rūsy*)

Anisja (*į duris, pro kurias nuėjo Nikita*). Ką, pri-lipai liepto galą? Smarkus tu buvai, dabar palauk, pats patirsi, koks malonumas. Nuleisi balsą.

SEŠIOLIKTOJI SCENA

Tie patys. Nikita (iššoksta iš priemenės, prie rūsio)

Nikita. Motute, a motute!

Matriona (*iškiša galvą iš rūsio*). Ko, sūneli?
Nikita (*klausosi*). Neužkask, jis gyvas. Argi negirdi? Gyvas! Va... cypia. Va, visai aiškiai...

Matriona. Kur jau becypti jam? Tu gi į blyną jį suplojai. Visą galvutę sutraiškinai.

Nikita. Kas gi tai? (*Užsikemša ausis*) Vis cypia! Pražuvau aš. Pražuvau. Ką jos su manim padarė?!
Kur aš dingsiu?! (*Sėdasi ant paminos*)

Uždanga

V A R I A N T A S

Vietoj IV veiksmo XII—XIV, XV ir XVI scenų galima skaityti šį variantą.

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Pirmojo veiksmo pirkia

PIRMOJI SCENA

*Aniutka, durkiniu apsiklojusi, guli ant suolo,
Mitričius sėdi ant sukaltinių ir rūko*

Mitričius. Mat, prileido smarvės, kad juos kur bala. Pro šalį liejo dievo dovaną. Ir tabaku nenustelbsi. Taip ir suka nosį. O, viešpatiel! Rasit, miegot laikas. (*Prieina prie lempelės, nori prisukti*)

Aniutka (*pašoksta, sėdasi*). Seneli, balandėli, negesink!

Mitričius. Kodėl negesinti?

Aniutka. O kieme kaip klegėjo. (*Klausosi*) Girdi, vėl į svirną nuėjo?

Mitričius. O kas tau? Tavęs, regis, niekas neklausia. Gulkis ir miegok. O aš prisuksiu šviesą. (*Prisuka*)

Aniutka. Seneli, brangusis! neužgesink visiškai. Tu nors kaip pelytės akį palik, nebus taip baisu.

Mitričius (*juokiasi*). Na, gerai, jau gerai. (*Sėdasi šalia jos*) Ko gi baisu?

Aniutka. Kaipgi nebus baisu, seneli. Kaip nešiotė blaškėsi. Galvą į skrynią daužė. (*Pašnibždom*) Aš juk žinau... Jai kūdikėlis nori gimti... Gal jau ir gimė...

Mitričius. Kokia tu nenuorama, kad tave kur varlės. Viską tau reikia žinoti. Gulk ir miegok.

Aniutka gula

Štai šitaip. (*Užkloja ją*) Štai šitaip. O kai daug žinosi, greit pasensi.

Aniutka. O tu ant krosnies gulti eisi?

Mitričius. O tai kurgi? Irgi kvailiukė. Viską jai reikia žinoti. (*Užkloja ją labiau ir nori eiti*) Štai šitaip gulėk ir miegok. (*Eina prie krosnies*)

Aniutka. Kartą riktėlėjo, o dabar nebegirdėt.

Mitričius. O, viešpatie, Mikola maloningasis!.. Ko nebegirdėti?

Aniutka. Kūdikėlio.

Mitričius. Nėra jo, todėl ir negirdėt.

Aniutka. O aš girdėjau, kaip mane gyvą matai, girdėjau. Taip plonai.

Mitričius. Daug ką tu girdėjai. O ar girdėjai, kaip lygiai tokią pat mergytę, kaip tu, vaikamušys į maišą įkišo ir ėmė jai pliekti.

Aniutka. Koks vaikamušys?

Mitričius. Ogi tas. (*Rangosi ant krosnies*) Ir šilta gi šiandien krosnis. Malonu! O, viešpatie, Mikola maloningasis!

Aniutka. Seneli! Tu užmigi?

Mitričius. O tu ką manei — dainas dainuosiu?

Tyla

Aniutka. Seneli, a seneli! Kasa! Dievaži, kasa, rūsyje kasa, klausykis! Kaip mane gyvą matai, kasa!

Mitričius. Ko tik nesugalvos. Naktį kasa. Kas kasa? Karvė kasosi, o tu — kasa! Miegok, sakau, o ne — tuoj šviesą užgesinsiu.

Aniutka. Seneli, balandėli, negesink. Nekalbėsiu. Dievaži, nekalbėsiu, kaip mane gyvą matai, nekalbėsiu. Baisu man.

Mitričius. Baisu? Tu nieko nesibijok, tai ir nebus baisu. Pati bijo ir sako baisu. Kaip nebus baisu, jei tu bijai? Et, kokia kvailiukė mergiotė.

Tyla. Svirplys

Aniutka (*pašnibždom*). Seneli! a seneli! Tu užmigai?

Mitričius. Na, ko dar?

Aniutka. Koks tas vaikamušys?

Mitričius. Ogi toks. Kai pasitaiko tokia pat, kaip tu, kuri nemiega, jis ateina su maišu ir šmukšt mergiotę į maišą — jis ir pats į tą maišą, — pakelia jai marškinius ir ima pliekti.

Aniutka. O kuo gi jis pliekia?

Mitričius. Ogi rykštelę pasiima.

Aniutka. Betgi jis ten, maiše, nemato.

Mitričius. Nieko, mato.

Aniutka. O aš jam įkąsiu.

Mitričius. Ne, brolau, jam neįkąsi.

Aniutka. Seneli, kažkas eina! Kas tai? Ai, brangieji, mieliaji! Kas tai?

Mitričius. Eina, tegul eina. Ko gi tu? Matyt, motina ateina.

ANTROJI SCENA

Tie patys. Anisja (įeina)

Anisja. Aniutka!

Aniutka apsimeta mieganti

Mitričiaus!

Mitričius. Ko?

Anisja. Ko šviesą deginate? Mes nekūrenamoj atsigulsime.

Mitričius. Tik tik atsiguliau. Aš užgesinsiu.

Anisja (*rausiasi skrynioj ir murma*). Kai reikia, tai niekad nerasi.

Mitričius. Ko gi tu ieškai?

Anisja. Kryžiaus ieškau, pakrikštyti reikia. Saugok dieve, numirs! Nekrikštytas! Nuodėmė juk!

Mitričius. O kaipgi, žinoma, kas reik, tai reik... Ką, radai?

Anisja. Radau. (*Išeina*)

TREČIOJI SCENA

Mitričius ir Aniutka

Mitričius. Taigi, jei nebūtų radusi, savo būčiau davęs. O, viešpatie!

Aniutka (*pašoksta ir virpa*). O-o, seneli! Tu neužmik, susimildamas. Kaip baisul

Mitričius. Ko gi baisu?

Aniutka. Mirs, tur būt, kūdikėlis. Pas tetulę Ariną taip pat bobutė krikštijo, — jis ir mirė.

Mitričius. Numirs — palaidos.

Aniutka. Gal būt, jis ir nenumirtų, bet bobutė Matriona čia. Juk aš girdėjau, ką bobutė sakė, kaip mane gyvą matai, girdėjau.

Mitričius. Ką girdėjai? Miegok, sakau. Apsiklok galvą, ir viskas.

Aniutka. Jei būtų gyvas, aš jį nešiočiau.

Mitričius (*švokščia*). O, viešpatie!

Aniutka. Kurgi jie jį dės?

Mitričius. Kur reikia, ten ir padės. Ne tavo reikalas. Miegok, sakau. Ateis štai motina — ji tau!

Tyla

Aniutka. Seneli! O tos mergytės, kur tu sakei, juk neužmušė?

Mitričius. Ar tos? O, tai mergytei gerai išėjo.

Aniutka. Kaip, seneli, tu sakei, ją radot?

Mitričius. Ogi taip ir radom.

Aniutka. Bet kur radot? Tu pasakyk.

Mitričius. Jų namuose ir radom. Atvykome į kaimą, ėmė kareiviai landyti po namus, žiūrim — egi toji pati mergytė ant pilvo guli. Norėjo pribaugti ją. Bet man gaila pasidarė, imu aš ją ant rankų. Bet ji dar nesileidžia. Sunki pasidarė, tarytum penkis pūdus svėrty; rankomis kabinasi į ką tik pakliūva, niekaip neatplėši. Na, paėmiau aš ją ir glostau galvelę. O dygi, kaip ežys. Glosčiau, glosčiau — nurimo. Suvilgiau sausainiuką — daviau jai. Suprato vis dėlto. Pagrauzė. Kas su ja daryt? Pasiėmėm ją. Pasiėmėm, pradėjom penėti, maitinti, ir taip ji priprato; ir žygiuodami ją veždavomės, taip su mumis ji ir keliavo. Gera buvo mergytė.

Aniutka. Ką, ar nekrikštyta?

Mitričius. O kas ją žino. Sakė, jog ne visai. Mat, ne mūsų tautos.

Aniutka. Vokiečių?

Mitričius. Et, tu irgi: vokiečių. Ne vokiečių, o azijatų. Jie vis tas pats, ką žydai, o ir ne žydai. Iš lenkų, o azijatai. Krudlai, ar kruglai jie vadinasi. Aš jau užmiršau. Mergytę mes pavadiname Saška. Saška, o buvo

graži. Juk štai viską pamiršau, o mergytę, kad ją kur bala, kaip dabar matau. Tiek ir tepamenu iš visos savo tarnybos. Kaip kailį pėrė atsimenu, ir ši mergytė atminty. Pakibs, būdavo, ant kaklo, ir neši ją. Tokia mergytė buvo, kad geresnės nerasi. Atidavėm paskui. Kuopos vado žmona į dukras paėmė. Ir į žmones išėjo. Kareiviai kaip gailėjosi!

Aniutka. O aš, seneli, taip pat atsimenu, kaip tėtukas mirė... Tu dar negyvenai pas mus. Tai jis pasišaukė Mikitą ir sako: atleisk man, sako, Mikita... O pats pravirko. (*Atsidūsta*) Irgi, kaip gaila.

Mitričius. O taigi, mat...

Aniutka. Seneli, a seneli. Štai vėl kažkas brazda rūsy. Ai, motulės, seselės balandėlės! Oi, seneli, jos padarys jam ką nors. Jos nužudys jį. Mažutis gi jis. O-o! (*Užsikloja galvą ir verkia*)

Mitričius (*klausosi*). Bet iš tikrųjų kažkokią kiau-lystę daro, kad jas kur. O biaurybės gi tos bobos! Vyrų negalima girti, o jau bobų... Tos tai jau kaip miško žvėrys. Nieko nebijo.

Aniutka (*pasikelia*). Seneli, a seneli!

Mitričius. Na, ko dar?

Aniutka. Anądien pakeleivis nakvojo, sakė, kad jei kūdikis miršta, — jo sielėlė tiesiog į dangų eina. Ar teisybė?

Mitričius. Kas jį žino. Gal ir taip. O ką?

Aniutka. O kad taip aš numirčiau. (*Kukčioja*)

Mitričius. Numirsi, iš kojų išvirsi.

Aniutka. Iki dešimties metų vis kūdikis, siela gal pas dievą eis, o vėliau juk susibiaurosi.

Mitričius. Ir kaip dar susibiaurosi! Jūsų veislei kaip nesusibiauroti? Kas jus moko? Ką tu pamatysi? Ką išgirsi? Vien nešvarybes tiktai. Aš nors mažai mokyta, bet vis vien šį tą žinau. Netvirtai, bet vis ne kaip kaimo boba. O kaimo boba — kas? Vienas dumbblas. Jūsų veislės Rusijoje ištisi milijonai, o visos kaip kurmiai aklos, —

nieko nežinote. Kaip karvių marą aparti, burtus visokius daryti ir kaip vaikus po lakta vištoms kaišioti — šitą žino.

Aniutka. Mamutė taip pat kaišiojo.

Mitričius. O taigi, mat. Kiek milijonų jūsų — boby ir mergų, o visos kaip miško žvėrys. Kokia gimė, tokia ir mirs. Nieko nematė, nieko negirdėjo. Vyras — tas nors karčiamoj arba ir kalėjime, jei pasitaikė, arba kareiviaudamas, kaip aš, sužino šį tą. O boba ką? Ji ne tiktai apie dievą, ji apie penktadienį gerai nežino, kas tai yra. Penktadienis, penktadienis, o paklausk, koks — ji ir nežino. Nelyginant akli šuniukai šliaužioja, galvo-
mis į mėsą baksnoja. Tik ir moka savo kvailas dainas dainuoti: go-go, go-go. . . O kas go-go, — pačios nežino.

Aniutka. O aš, seneli, tėvėmsų ligi pusės moku.

Mitričius. Daug tu moki! Bet ir reikalauti iš jūsų negalima. Kas jus moko? Nebent girtas vyras vadelėmis kada pamoko. Tiek to ir mokymo. Aš jau ir nežinau, kas atsakyti už jus turės. Už rekrutus — tai pristotinis arba vyresnysis atsako. O už jūsų veislę tai ir atsakingo nėra. Taip, tos bobos — tai išdykusių, be piemens, galvijų kaimenė. Pats kvailiausias jūsų luomas. Pats tuščiausias jūsų luomas.

Aniutka. O kas gi daryti?

Mitričius. Nieko. . . Užsiklok galvą ir miegok. O, viešpatie!

Tyla. Svirplys

Aniutka (*pašoksta*). Seneli! Kažkas rėkia, kažkas negerai! Dievaži, tikrai rėkia. Seneli, mielas, čia ateina.

Mitričius. Sakau, užsiklok galvą.

KETVIRTOJI SCENA

Tie patys, Nikita ir Matryona

Nikita (*įeina*). Ką jos padarė su manim? Ką jos padarė su manim?!

Matriona. Išgerk, išgerk, uogele, degtinės. (*Su-
ieško degtinę ir pastato*) Ką tu?

Nikita. Duokš. Gal paskandinsiu?

Matriona. Tyliau! Juk nemiega. Še, išgerk.

Nikita. Kodėl jūs taip padarėte? Kam jūs tai su-
galvojote? Būtumėt nunešusios kur nors.

Matriona (*pašnibždom*). Pasėdėk, pasėdėk čia,
dar išgerk arba parūkyk. Tai išblaškys mintis.

Nikita. Motute, mieloji, tiesiog vertė pervėrė mane.
Kaip sucypė, ir kaip sutraškėjo tie kauleliai — kr...
kr... nebe žmogus aš tapau.

Matriona. Eik jau, eik! Ką čia paistai nei šį,
nei tą. Žinoma, naktį nejauku, bet palauk, išauš, praeis
diena kita, ir galvojęs liausiesi. (*Prieina prie Nikitos, pa-
deda ranką jam ant peties*)

Nikita. Atsitrauk nuo manęs. Ką jūs su manim pa-
darėte?

Matriona. Ką gi tu, sūneli, iš tikrųjų. (*Ima jam
už rankos*)

Nikita. Atsitrauk tu nuo manęs! Užmušiu! Man da-
bar viskas niekis. Užmušiu!

Matriona. Vaje, vaje, kaip įsibaugino! Tai eik
miegot jau, ar ką.

Nikita. Nėra kur man eiti. Aš žuvęs.

Matriona (*linguoja galva*). Ai, ai. Na, nueisiu pa-
ti ten sutvarkyti, o jis pasėdės, nusiramins. (*Išėina*)

PENKTOJI SCENA

Nikita, Mitričius, Aniutka

Nikita (*sėdi, užsidengęs veidą rankomis, Mitričius
ir Aniutka apstulbę*). Cypia, tikrai, cypia, va, va... visai
aiškiai. Užkas ji jį, tikrai užkas! (*Bėga prie durų*) Mo-
tute, neužkask, jis gyvas...

SESTOJI SCENA

Tie patys ir Matriona

Matriona (*grįždama, pašnibždom*). Ką gi tu, tegu tave dievai! Ir ko tik nepasivaidena. Kurgi jis bebus gyvas! Net ir kaulėliai visi sutraiškinti.

Nikita. Duok dar degtinės (*Geria*)

Matriona. Eik, sūneli. Dabar užmigs, nieko.

Nikita (*stovi, klausosi*). Gyvas vis... va... cypia. Argi negirdi? Val

Matriona (*pašnibždom*). Ne, ne!

Nikita. Motute, mieloji! Nebėr man gyvenimo. Ką jūs su manim padarėt? Kur aš dingsiu? (*Bėga iš pirkios, Matriona paskui jį*)

SEPTINTOJI SCENA

Mitričius ir Aniutka

Aniutka. Seneli, mielas, balandėli, jie pasmaugė jį!

Mitričius (*piktai*). Miegok, sakau. Ak tu, varlės koja! Rykštę tau paimsiu! Miegok, sakau.

Aniutka. Seneli, gerasis! Kažkas mane už pečių nori pagriebti, kažkas nori pagriebti, kažkokios letenos. Seneli, mielas, kaip mane gyvą matai, nebūsiu aš čia. Seneli, auksuolėli, priimk mane ant krosnies! Priimk mane, dėl dievo... Griebia... griebia... A-a! (*Bėga prie krosnies*)

Mitričius. Mat, kaip išgąsdino mergytę. Tai biauzybės, kad juos kur varlės. Na! lipk, ar ką.

Aniutka (*lipa ant krosnies*). Bet tu neišeik.

Mitričius. Kur aš eisiu! Lipk, lipk! O, viešpatie, Mikola dievo numylėtasis, Kazanės švenčiausioji dievo motina... Kaip išgąsdino mergytę. (*Užkloja ją*) Tai kvailiukė, tikra kvailiukė... Išgąsdino, tikrai, biauzybės, kad juos kur bala.

Uždanga

PENKTASIS VEIKSMAS

PENKTOJO VEIKSMO VEIKEJAI

NIKITA
ANISJA
AKULINA
AKIMAS
MATRIONA
ANIUTKA
MARINA
MARINOS VYRAS
1-oji MERGINA
2-oji MERGINA
URIADNIKAS
VEŽEJAS
PAJAUNYS
SVOČIA
AKULINOS SUZADETINIS
SENIŪNAS

Svečiai, moterys, merginos, žmonės vestuvėse

PIRMASIS PAVEIKSLAS

Kluonas. Priešais stirta šieno, kairėje plūktas, dešinėje daržinė. Daržinės durys atviros; tarpduryje šiaudai; gilumoj matyti kiemas ir girdėti dainos ir žvangučiai. Takeliu pro daržinę pirkios linkui eina dvi merginos

PIRMOJI SCENA

Dvi merginos

1-oji mergina. Matai, kaip perėjom, ir batelių nesusipurvinom, o per kaimą būtų buvę blogai — purvynas...

Sustoja, šiaudais valosi kojas

1-oji mergina (*žiūri į šiaudus ir kažką pamato*). Kas gi čia dabar?

2-oji mergina (*žiūri*). Tai Mitričius, jų samdinys. Matai, kaip prisilakė.

1-oji mergina. Bet, rodos, negėrė jis?!

2-oji mergina. Kol nepasiūlė.

1-oji mergina. Žiūrėk, rodos, jis čia šiaudų bus atėjęs. Antai ir virvė rankose, taip ir užmigo.

2-oji mergina (*klausosi*). Vis tebegarbina dar. Tur būt, dar nelaimino. Akulina, sako, nė verkt neverkusi.

1-oji mergina. Mamutė sako — nenorom tekanti. Patėvis jai pagrasinęs, o kitaip nieku būdu nebūt tekėjusi. Juk ką apie ją šnekėjo!

ANTROJI SCENA

Tos pačios. Marina prisiveja merginas

Marina. Sveikos, mergelės!

Merginos. Sveika, tetule!

Marina. Į vestuves, mielosios?

1-oji mergina. Kad jau pasibaigė. Šiaipsau, pasižiūrėti.

Marina. Pašaukite jūs mano senį, Semioną iš Zujevo. Tur būt, pažįstate?

1-oji mergina. Kaip nepažinsi? Rodos, giminė jis jaunikiui?

Marina. Kaipgi, jaunikis — sūnėnas mano vyrui.

2-oji mergina. Kodėl gi pati neini? Vestuvės, ir neini.

Marina. Nesinori, mergele, ir laiko nėra. Mes ne į vestuves ir išsirengėme. Mes su avižomis į miestą. Pasišerti stabtelėjom, o mano senį ir pasikvietė.

1-oji mergina. Pas ką gi jūs užvažiavote? Pas Fedoričą?

Marina. Pas jį. Tai aš čia pastovėsiu, o tu, mie-loji, pašauk mano senį. Iškviesk, balandėle. Pasakyk: tavo boba Marina liepė važiuoti, draugai jau kinko.

1-oji mergina. Ką gi, gerai, jei pati nenori eiti.

Merginos nueina takeliu kiemo linkui. Girdėti dainos ir žvangučiai

TREČIOJI SCENA

Marina viena

Marina (*susimąsto*). Galima būtų nueiti, bet nesinori, juk nesimačiau aš su juo nuo to laiko, kai jis manęs atsižadėjo. Antri metai. O įdomu būtų nors viena akimi pažvelgti, kaip jis gyvena su savo Anisja. Žmonės kalba, kad nesutaria. Boba ji šiurkšti, kieta būdo. Jis atsiminė mane, manau, ne kartą. Susigundė geru gyvenimu. Iškeitė mane. Na, bet dievai jo nematė, kas bloga — užmirštu. Tada skaudu buvo. Ak, kaip buvo skaudu! Dabar gi perskaudėjo, ir užmiršau. O pasižiūrėčiau į jį... (*Ziūri į kiemo pusę, mato Nikitą*) Ziūrėk! Ko gi jis ateina? Negi merginos jam pasakė? Kaipgi tat jis svečius paliko? Pasišalinsiu aš.

KETVIRTOJI SCENA

Marina ir Nikita (eina, panarinę galvą, mosuoja rankomis ir murma)

Marina. Ir koks paniuręs!

Nikita (*pamato Marina, pažįsta*). Marina! Mieloji Marinuška! Ko tu?

Marina. Aš savo senio.

Nikita. Ko gi į vestuves neatėjai? Būtumei pasižiūrėjusi, pasijuokusi iš manęs.

Marina. Ko gi man juoktis? Aš savo vyro atėjau.

Nikita. Ei, Marinuška! (*Nori ją apkabinti*)

Marina (*piktai atsitraukia*). O tu, Mikita, šį paprogtį mesk. Tai buvo, bet praėjo. Vyro atėjau. Ar pas jus jis?

Nikita. Neprisiminti, sakai, praeties? Negalima?

Marina. Nėra reikalo prisiminti. Kas buvo, praėjo.

Nikita. Ir negriš, vadinasi?

Marina. Ir negriš. Bet tu ko išėjai? Šeimininkas, ir vestuves palikai.

Nikita (*sėdasi ant šiaudų*). Ko išėjau? Ak, kad tu žinotum, kad tu žinotum!.. Liūdna man, Marina, taip liūdna, aplinkui niekas nemiela. Išlindau iš už stalo ir išėjau. Svečius palikau, kad tik nieko nematyčiau.

Marina (*prieina prie jo arčiau*). Kodėl gi taip?

Nikita. O todėl, kad yra kai kas, ko nei valgydamas nesuvalgysiu, nei gerdamas nesugersiu, nei miego-damas nepramiegosiu. Ak, biauru man, kaip biauru! O visų labiausiai biauru todėl, kad vienas aš ir nėra su kuo savo sielvartu pasidalinti.

Marina. Be sielvarto, Mikita, nepragyvensi. Aš savo apverčiau, ir praėjo.

Nikita. Tu apie tai, kas buvo, kas praėjo. Ak, drauge, apverkei tu, ir tau praėjo, o man štai kaip išėjo.

Marina. Kas gi jau?

Nikita. O tai, kad įkyrėjo man visas mano gyvenimas. Pats sau įkyrėjau. Ak, Marina, nemokėjai tu manęs laikyti, pražudei tu mane ir save taip pat! Ką gi, argi tai gyvenimas?

Marina (*stovi prie daržinės, pradeda verkti, bet tuoj susilaiko*). Aš savo gyvenimu, Nikita, nesiskundžiu. Dieve duok kiekvienam tokį gyvenimą. Aš nesiskundžiu. Prisipažinau aš tada savo seniui. Atleido jis man. Ir nebeprikaišioja. Aš savo gyvenimu nesiskundžiu. Senis ramus ir mane myli; aš jo vaikus rengiu, apskalbiu. Jis manęs ir gailisi. Ko gi man skystis. Taip, matyt, dievas skyrė. O tavo gyvenimas ką gi? Tu turtingas...

Nikita. Mano gyvenimas!.. Tik nesinori vestuvių drumsti, o tai paimčiau virvę, štai šitą (*paima nuo šiaudų virvę*), ir permesčiau štai per aną balkį. Gerai užriščiau kilpą, užsilipčiau ant balkio ir galvą į kilpą. Štai koks mano gyvenimas!

Marina. Liaukis, tegu dievas tave myli.

Nikita. Tu manai, aš juokauju? Manai, aš girtas? Aš negirtas. Šiandien manęs ir girtumas neima. O širdgėla, širdgėla mane suėdė! Taip suėdė, sukrımto, jog niekas man nebemiela! Ak, Marinuška, tik su tavim aš pagyvenau, atsimeni, kaip prie geležinkelio naktis praleisdavome?

Marina. Tu, Mikita, senų žaizdų neliesk. Aš santuokoj, ir tu taip pat. Mano nusidėjimas man atleistas, o praeities nesugrąžinsi...

Nikita. Kas gi man su savo širdimi daryti? Kur dingti?

Marina. Ką daryti? Žmoną turi, į kitas nesižvalgyk, o žiūrėk savąją. Mylėjai tu Anisją, tai ir mylėk.

Nikita. Ak, ta Anisja man kaip kartusis pelynas, tiktai ji, kaip kokia piktžolė, man kojas apipynė.

Marina. Kokia bebūtų, vis dėlto — žmona... Bet ką čia kalbėt! Grįžk geriau prie svečių, o man vyrą pašauk.

Nikita. Ak, kad tu viską žinotum... Bet ką ir kalbėti!

PENKTOJI SCENA

Nikita, Marina, jos vyras ir Aniutka

Marinos vyras (*ateina iš kiemo įraudęs, girtas*). Marina! Šeimininke! Sene! Ar tu čia, ką?

Nikita. Štai ir tavo vyras ateina, tavęs ieško. Eik!

Marina. O ką gi tu?

Nikita. Aš? Aš čia pagulėsiu. (*Gula ant šiaudų*)

Marinos vyras. Kurgi ji?

Aniutka. O štai ji, dėdule, prie daržinės.

Marinos vyras. Ko stovi? Eik į vestuves! Šeimininkai prašo tave ateiti, pagerbti juos. Tuoju vestuvės išvažiuos, ir mes galėsime eiti.

Marina (*eina pasitikti vyro*). Nesinorėjo.

Marinos vyras. Eik, sakau. Išgersi taurelę. Petrunką šelmį pasveikinsi. Šeimininkai pyksta, o mes dar visur suspėsime. (*Marinos vyras ją apkabina ir svyruodamas kartu su ja nueina*)

SESTOJI SCENA

Nikita ir Aniutka

Nikita (*atsikelia ir sėdasi ant šiaudų*). Kai pamaciau aš ją, dar liūdniau pasidarė. Tiek gyvenimo ir tebuvo, kiek su ja. Visai be jokio reikalo pražudžiau aš savo gyvenimėlį; pražudžiau aš savo galvelę! (*Gulasi*) Kur aš dingsiu? Ak! Išnyk, žemele, iš po kojų!

Aniutka (*pamato Nikitą ir bėga prie jo*). Tėveli, a tėveli! Tavęs ieško. Visi jau, ir krikstatėvis, palaimino. Kaip mane gyvą matai, palaimino. Jau kad pyksta.

Nikita (*sau*). Kur dingsiu?

Aniutka. Ką tu? Ką tu sakai?

Nikita. Nieko aš nesakau. Ko pristojai?

Aniutka. Tėveli, einam, ką? (*Nikita tyli. Aniutka traukia jį už rankos*) Tėveli, eik palaiminsi! Tikrai pyksta, plūstasi.

Nikita (*ištraukia ranką*). Atsitrauk!
Aniutka. Nagi!
Nikita (*grasina jai vadelėmis*). Eik šalin, sakau.
Aš tau tuoj.
Aniutka. Tai aš mamutę atsiųsiu. (*Nubėga*)

SEPTINTOJI SCENA

Nikita vienas

Nikita (*atsikelia*). Na, kaip aš eisiu? Kaip aš šventąjį paveikslą į rankas imsiu? Kaip aš jai į akis pažvelgsiu? (*Vėl gula*) Ak, kad taip žemė prasivertų ir aš nugrimzčiau. Nematytų manęs žmonės, ir aš nieko nematyčiau. (*Vėl atsikelia*) Neisiu. . . Teprasmenga jie visi. Neisiu. (*Nusimauna batus ir paima virvę; daro iš jos kilpą ir neria sau ant kaklo*) Taip tatai.

ASTUNTOJI SCENA

Nikita ir Matriona. Nikita pamato motiną, nusieria virvę nuo kaklo ir vėl atsigula į šiaudus

Matriona (*prieina paskubom*). Mikita! A Mikita! Žiū, nè balso negirdėt. Mikita, ką gi tu, ar pasigėrei? Eik, Mikituška, eik, uoge. Žmonės laukia.

Nikita. Ak, ką jūs su manim padarėte? Nebe žmogus aš.

Matriona. Ką gi tu dabar? Eik, mielas, palaimink kaip dera, ir tegu sau. . . Laukia juk žmonės.

Nikita. Kaip aš turiu laiminti?

Matriona. Aišku kaip. Argi nežinai?

Nikita. Aš žinau, žinau. Bet ką laiminsiu? Ką aš padariau su ja!

Matriona. Ką padarei? Yra čia kas prisiminti! Juk niekas nežino: nei šuo, nei katė — niekas nematė. O merga pati teka.

Nikita. Kaip tai pati teka?

Matriona. Žinoma, iš baimės teka. Betgi teka. O ką gi daryti! Tada reikėjo galvoti! O dabar jai spirtis negalima. Ir piršliams taip pat skriaudos nėra. Du kartus buvo atvykę žvalgaish, o mergina prie pinigų. Viskas išlyginta ir užlyginta.

Nikita. O kas rūsy?

Matriona (*juokiasi*). Kas rūsy? Kopūstai, grybai, bulvės. Kam čia beminėti, kas praėjo?

Nikita. Mielai norėčiau neminėti, bet negaliu. Kai prisimenu, tai taip ir girdžiu. Ak, ką jūs su manim padarėt?

Matriona. Ko gi tu iš tikrųjų maivaisi?

Nikita (*apsiverčia kniūpsčias*). Motute! Nekankink tu manęs. Aš ir be tavęs sau vietos nerandu.

Matriona. Bet vis dėlto reikia. Ir taip jau žmonės kalba, o čia staiga tėvas pasišalino, neina; palaiminti nedrįsta. Jau ir šventuosius paveikslus paėmė. Eik. Kai tik pradėsi būkštauti, ims įtarinėti. Kai elgsies drąsiai, tai niekas ir nepagalvos. Bėgsi nuo vilko, pateksi meškai. Svarbiausia, būk drąsus ir neparodyk jokio nerimo.

Nikita. Et, supančiojot jūs mane.

Matriona. Gana, einam. Eik ir palaimink; viską kaip reikiant, garbingai, ir baigtas reikalas.

Nikita (*guli kniūpsčias*). Negaliu aš!

Matriona (*sau*). Ir kas pasidarė? Vis nieko, nieko, ir staiga užėjo. Užkerėjo, matyt. Mikita, kelkis! Žiūrėk, štai ir Anisja ateina, svečius palikusi.

DEVINTOJI SCENA

Nikita, Matriona ir Anisja

Anisja (*išsipusčiusi, įraudusi, išgėrusi*). Viskas labai gerai, mamute. Viskas gerai ir padoriai. Ir žmonės kaip patenkintil... Kurgi jis?

Matriona. Čia, uogele, čia. Į šiaudus atsigulė ir guli. Neina.

Nikita (*žiūri į žmoną*). Irgi girta. Žiūriu, ir širdis pyksta. Kaip gyventi su ja? (*Apsiverčia kniūpsčias*) Užmušiu aš ją kada nors. Dar blogiau bus!

Anisja. Mat, kur, į šiaudus įsirausė. Ar pasigerei? (*Juokiasi*) Pagulėčiau ir aš čia su tavim, bet nėr kada. Eikš, nuvesiu. O jau kaip gera viduj! Miela žiūrėti. Ir armonika! Moterys šoka, kaip gera. Visi girti. Viskas garbingai, viskas gerai!

Nikita. Kas gerai?

Anisja. Vestuvės, linksmos vestuvės. Visi žmonės sako, kad retai būva tokios vestuvės. Taip padoriai, taip gerai viskas. Eikš gi. Eiva drauge... aš išgėriau, bet nuvesiu. (*Ima už rankos*)

Nikita (*atsitraukia su pasišlykštėjimu*). Eik viena. Aš ateisiu.

Anisja. Ko kremties! Visus vargus išvargome, šeimos ardytoja nusikratėme, gyventi mums tiktai ir džiaugtis. Viskas taip padoriai, kaip prisakyta. Aš taip džiaugiuos, kad ir apsakyti nemoku. Tarytum antrą kartą aš už tavęs išteku. Ak! ir žmonės kaip patenkinti! Visi dėkoja. O svečiai vis neprasti. Ir Ivanas Mosiejčius, ir ponas uriadnikas. Irgi pagerbė.

Nikita. Na, ir sėdėk su jais, — ko atėjai?

Anisja. Bet ir iš tikrųjų reikia eiti. O tai į ką gi panašu, šeimnininkai pasišalino ir svečius paliko. O svečiai vis neprasti.

Nikita (*pakyla, renka nuo savęs šiaudus*). Eikite, o aš tuoj ateisiu.

Matriona. Nakties gegutė perkukavo. Manęs nepaklausė, o paskui žmoną tuoj nuėjo. (*Matriona ir Anisja eina*) Ar eini, ką?

Nikita. Tuoj ateisiu. Jūs eikite, aš iš paskos. Ateisiu, palaiminsiu...

Moterys sustoja

Eikite... o aš iš paskos. Eikite gi.

Moterys nueina. Nikita žiūri jų įkandin susimąstęs

DEŠIMTOJI SCENA

Nikita vienas, paskui Mitričius

Nikita (*sėdasi ir nusiauna*). Laukite, eisiu! Kaipgi! Ne, jūs paieškokite manęs ant balkio. Užneriu kilpą, šoku nuo balkio, ir ieškokite tada. Ir vadelės, dėkui dievui, čia pat. (*Susimąsto*) Stengčiausi užmiršti. Koks bebūtų sielvartas, užmirščiau! Bet štai kur jis — širdyje jis, niekaip neišimsi. (*Žiūri kiemo pusėn*) Bene vėl ateina. (*Pamėgdžioja Anisją*) „Gera, ai, kaip gerai! Pagulėsiu su tavim!“ U, niekše! Še tau, glebėsciuokis su manim, kai nuo balkio nukabins. Šiaip ar taip — galas. (*Pagriebia virvę, traukia ją*)

Mitričius (*girtas, keliasi, nepaleidžia virvės, traukia ją*). Niekam neduosiu. Pats atnešiu. Pasakiau, atnešiu šiaudų, tai ir atnešiu. Mikita, tu? (*Juokiasi*) Ak, velnias! Argi šiaudų atėjai?

Nikita. Duok virvę.

Mitričius. Ne, palauk. Siuntė mane vyrai. Aš atnešiu... (*Atsistoja, ima glėbį šiaudų, griuvinėja, atsitiekia ir pagaliau visai parvirsta*) Jos viršus. Apgalėjo!..

Nikita. Duok vadeles.

Mitričius. Sakiau, neduosiu. Ak, Mikiška, kvailas tu kaip kiaulės bamba. (*Juokiasi*) Myliu tave, o tu kvailas. Tu žiūri, kad aš girtas. O man — trauk tave velniai! Manai, kad tu man reikalingas... Tu pažiūrėk į mane! Aš puskarininkis! Kvaily, nemokėtum ištarti: jos didenybės pirmojo grenadierių pulko puskarininkis. Carui ir tėvynei ištikimai tarnavau. O kas aš esu? Tu manai, aš karys. Ne, aš ne karys, o pats menkasis žmogus, našlaitis aš, klajūnas aš. Įsižadėjau aš negerti. O dabar

vėl pradėjau!.. Ką, tu manai, aš tavęs bijau? Kaipgi? Nieko nebijau. Kai jau pradėjau gerti, tai pradėjau! Dabar kokias dvi savaites smalinsiu, viską į ožio ragą suvarysiu. Kryžių pragersiu, kepurę pragersiu, dokumentus užstatysiu, nieko nebijau! Pulke man kailį pėrė, kad negerčiau! Pėrė, pėrė. . . „Ką, — sako, — gersi?“ Gersiu, — sakau. Ko čia bijoti jų, šlamšto. Štai koks aš! Koks esu, tokį dievas leido. Įsižadėjau negerti — negerčiau. Dabar pradėjau vėl gerti — gersiu! Ir nieko nebijau. Nemeluoju, o sakau, kaip yra. . . Ko bijoti jų, šlamšto. Imkite, jei norite, štai aš. Man vienas popas pasakojo. Velnias — pats didysis pagyrūnas. Kai, sako, tik pradėsi girtis, tai tuoj ir bijoti imsi. O kai tik imsi bijoti žmonių, tai bepadis bematant pagriebs tave ir nusineš, kur reikia. O kai žmonių aš nebijau, tai man ir lengva. Spiaunu jam į barzdą, tam skeltanagiui, ir tiek. Nieko jis man nepadarys. Še, girdi, išgraužk.

Nikita (*žegnojasi*). Ir ko gi aš, iš tikrųjų? (*Meta virvę*) Mitričiau!

Mitričius. Ko?

Nikita (*atsikelia*). Nepatari bijoti žmonių?

Mitričius. Yra ko bijoti, šlamšto. Tu į juos pirty pasižiūrėk. Visi iš tos pačios tešlos. Vienam pilvas storesnis, o kitam plonesnis, tai ir visas skirtumas. Yra ko bijotis, kad juos kur devynios.

VIENUOLIKTOJI SCENA

Nikita, Mitričius, Matryona (ateina iš kiemo)

Matryona (*šaukia*). Ar tu eisi pagaliau, ar ne?

Nikita. Ak! Na ir bus geriau taip. Einu! (*Eina kiemo pusėn*)

Uždanga

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Keičiasi dekoracijos. Pirmojo veiksmo pirkia, pilna sėdinčių už stalų ir stovinčių žmonių. Priešakiniam kampe Akulina su jaunikiu. Ant stalo ikonos ir duona. Svečių tarpe Marina, jos vyras ir uriaadnikas. Moterys dainuoja, Anisja pilsto vyną. Dainos nutyla

PIRMOJI SCENA

Anisja, Marina, Marinos vyras, Akulina, jaunikis, vežėjas, uriaadnikas, svočia, pajanys, Matriona, svečiai, žmonės

Vežėjas. Važiuot, tai važiuot, cerkvė negi arti.

Pajanys. Palauk, patėvis dar palaimins. Bet kurgi jis?

Anisja. Ateina. Tuoju ateina, mielieji. Išgerkite dar po stiklinėlę, nepaniekinkit.

Svočia. Kodėl taip ilgai? Jau kuris laikas laukiame.

Anisja. Ateis. Tuoju ateis. Kirpta merga nespės kasų susipinti, kai jis jau bus čia. Gerkite, mielieji. (*Vaisina vynu*) Tuoju ateis. Padainuokite dar, gražuolės.

Vežėjas. Jau visas dainas išdainavo belaukdamos.

Moterys dainuoja. Vidury dainos įeina Nikita ir Akimas

ANTROJI SCENA

Tie patys, Nikita ir Akimas

Nikita (*laiko Akimą už rankos ir stumia jį prieš save*). Eik, tėveli, be tavęs negalima.

Akimas. Nemėgstu aš, vadinasi, taigis...

Nikita (*moterims*). Gana, nutilkite. (*Apžvelgia visus, pirkioj esančius*) Marina, tu čia?

Svočia. Eikš, imk šventąjį paveikslą, laimink.

Nikita. Palauk, neskubėk. (*Apsidairo*) Akulina, tu čia?

Svočia. Ko gi tu čia dabar žmones tikrini? Kurgi ji bus? Koks jis keistas...

Anisja. Dievulėli tu mano! Kodėl jis kojas nusiavęs!

Nikita. Tėveli! tu čia? Žiūrėk į mane! Žmonės pravoslavai, jūs visi čia, ir aš čia! Štai aš! (*Puola ant kelių*)

Anisja. Mikituška, ką gi tu? O, vargšė mano galvelė!

Svočia. Še tai tau!

Matriona. Aš ir sakau: prancūzinės per daug išgėrė, ar ką. Atsipeikėk, ką tu? (*Nori jį pakelti, jis nekreipia į nieką dėmesio, žiūri priešais save*)

Nikita. Žmonės pravoslavai! Nusidėjau aš, atgailauti noriu.

Matriona (*tempia jį už peties*). Ką tu, išprotėjai? Mielieji, jam protas susimaišė. Išvesti jį reikia.

Nikita (*pastumia ją petimi*). Atsitrauk! O tu, tėveli, klausykis. Pirmas dalykas: Marinka, žvelk į mane. (*Žemai nusilenkia jai ir keliasi*) Nusikaltau aš tau, žadėjau tave vesti, suviliojau tave, apgavau, pamečiau, atleisk man, dėl dievo. (*Vėl žemai nusilenkia*)

Anisja. Ir ką čia dabar sugalvojai? Nei šis, nei tas. Niekas gi tavęs neklausia. Kelkis, ko išdaigas kreti?

Matriona. O-oi, tikriausiai užkerėjo jį. Ir kas čia pasidarė? Užkerėtas jis. Kelkis. Ko plepi nesąmonės? (*Tempia jį*)

Nikita (*purto galvą*). Neliesk manęs! Atleisk, Marina, man mano nusikaltimą. Atleisk, dėl dievo.

Marina užsidengia rankomis veidą, tyli

Anisja. Kelkis, sakau, ko išdaigas kreti. Ką čia prasimanei. Gana kvailioti. Gėda! O, vargšė mano galvelė! Kas gi čia dabar, visai pakvaišo.

Nikita (*atstumia žmoną, atsisuka į Akuliną*). Akulina, tau dabar kalbėsiu. Klausykitės, žmonės pravoslavai! Prakeiktas aš. Akulina! nusikaltau aš tau. Tavo tėvas ne sava mirtimi mirė. Jį nunuodijo.

A n i s j a (*sušunka*). Vargšė mano galvelė! Ką jis dabar čia?

M a t r i o n a. Žmogus proto neteko. Išveskite jį.

Žmonės nori jį paimti

A k i m a s (*atstumia rankomis*). Palaukite! Jūs, vyručiai, taigis, palaukite, vadinasi.

N i k i t a. Akulina, tai aš jį nunuodijau. Atleisk man, dėl dievo.

A k u l i n a (*pašoksta*). Meluoja jis! Aš žinau kas.

S v o č i a. Ką tu! Sėdėk.

A k i m a s. O, viešpatiel Nuodėmė, kokia nuodėmė.

U r i a d n i k a s. Imkite jį! Pašaukite seniūną ir liudininkus. Reikia aktą surašyti. Kelkis tu, eikš čia.

A k i m a s (*uriadnikui*). O tu, vadinasi, taigis, su šviesiomis sagomis, taigis, vadinasi, palauk. Leisk jam, taigis, pasakyti, vadinasi.

U r i a d n i k a s (*Akimui*). Tu, seni, žiūrėk, nesikišk. Aš turiu surašyti aktą.

A k i m a s. Koks tu, taigis. Palauk, sakau. Apie aktą, taigis, nešnekėk, vadinasi. Čia, taigis, dievo teismas eina... Žmogus atgailą, vadinasi, daro, o tu, aktą...

U r i a d n i k a s. Seniūną!

A k i m a s. Leisk dievo teismui baigtis, vadinasi, tada, vadinasi, tu ir, taigis, tvarkyk, vadinasi.

N i k i t a. Dar tau labai nusidėjau, Akulina: aš tave suviliojau, atleisk, dėl dievo! (*Nusilenkia jai iki žemės*)

A k u l i n a (*išeina iš užstalės*). Leisk mane, netekėsiu aš. Pirma jis man liepė, o dabar netekėsiu.

U r i a d n i k a s. Pakartok, ką pasakei.

N i k i t a. Palaukite, ponas uriadnike, leiskite baigti.

A k i m a s (*džiūgaudamas*). Sakyk, vaikeli, viską sakyk, — bus lengviau. Atgailauk prieš dievą, nesibijok žmonių. Dievas, dievas gi! Jis, va!...

N i k i t a. Aš nunuodijau tėvą, aš, kaip koks šuo, pražudžiau ir dukterį. Ji buvo mano valioje, pražudžiau ją ir kūdikį.

Akulina. Teisybė tai, teisybė.

Nikita. Rūsy lenta nuspaudžiau jos kūdikį. Atsi-
dau ant jo... suslėgiau... kauleliai sutraškėjo. (*Verk*
Ir užkasiau į žemę. Aš tai padariau, aš vienas.

Akulina. Meluoja. Aš liepiaiu...

Nikita. Tu manęs negink. Nebijau aš dabar nie
Atleiskite man, žmonės pravoslavai! (*Lenkiasi iki žemės*)

Tyla

Uriadnikas. Suriškite jį, jūsų vestuvės, ma-
iširo.

Prieina žmonės su diržais

Nikita. Palauk, suspėsi... (*Tėvui nusilenkia*
žemės) Tėveli, mielas, atleisk ir tu man, prakeiktąja
Sakei tu iš pat pradžios, kai tik aš pradėjau patvir-
sakei tu man: „įklius nagelis — pražus ir pats pauk-
lis“, nepaklausiau aš, šuo, tavo žodžio, ir išėjo taip, k
tu sakei. Atleisk man, dėl dievo.

Akimas (*džiūgaudamas*). Dievas atleis, vil
brangusis. (*Apkabina jį*) Savęs nepasigailėjai, tai
tavęs pasigailės. Dievas, dievas tatai! Jis, va!...

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir seniūnas

Seniūnas (*įeina*). Liudininkų ir čia daug.

Uriadnikas. Tuoj pat iškvosime.

Nikitą suriša

Akulina (*prieina, atsistoja greta*). Aš pasaky
teisybę. Kvosk ir mane.

Nikita (*surištas*). Nėra reikalo kvosti. Viską
vienas padariau. Aš sumaniau, aš ir padariau. Vesk
kur norite. Daugiau nieko nepasakysiu.

Uždanga